Spedizione in abbonamento postale
Poštnina plačana v gotovini

ILUSTRIRANI LIST ZA MESTO IN DEŽELO

Cena 1 lira

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XIV. V Ljubljani, 19. marca 1942-XX. Štev. 8 (641)

Na most in k materi ni nikdar predaleč.

Slovenski rek

»DRUŽINSKI TEDNIK«
Izhaja, ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 345. Telefon št. 33-32. — Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. — Rokopisov ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti 2 liri v znamkah.

NAROČNINA
1/4 leta 10 lir, 1/2 leta 20 lir, vse leto 40 lir. V tujini 64 lir na leto. — Naročnino je treba plačati vnaprej.

CENE OGLASOV
V tekstnem delu: enostolpčna petitna vrsta ali njen prostor (višina 8 mm in širina 55 mm) 7 lir; v oglasnem delu 4.50 lire. V dvobarvnem tisku cene po dogovoru. — Notice: vrstica 7 lir. Mali oglasi: beseda 0.50 lire. Oglasni davek povsod še posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Danes:

Italijanščina za Slovence

(Gl. str. 3.)

ZMAGE ITALIJANSKEGA OROŽJA

Velik uspeh italijanskih podmornic ob ameriški obali. — Uničena sovražna letala in križarke

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil je v svojem 648. poročilu objavil:

Sovražni izvidniški oddelki, ki so se spopadli z našo patrolo v pokrajini Mekili, so bili z igubami zapodeni v beg. Naši letalski oddelki so uspešno napadli mehanizirano orožje in so ga mnogo poškodovali.

Od ponočnega poleta angleških letal nad Bengazi ni zaznamovana nikaka škoda v gradivu ali ljudeh.

Nadaljevalo se je dnevno in nočno obstreljevanje Malte. Letališča, shrambe in skladišča so zadele bombe vseh kalibrov. Na večkrat zadetih ciljih so se razbesneli veliki in dolgotrajni požari. Sovražnik je izgubil 11 letal, od katerih jih je bilo 6 uničenih na zemlji, 5 pa so jih sestrelili nemški lovci.

Neki naš konvoj, ki se je vračal iz Libije v spremstvu pomorskih in letalskih sil, je bil napaden od sovražnih torpednih letal, pa je odbil njihovo zasedo s spretnim manevriranjem in z izdatnim streljanjem ter je brez kakršne koli izgube prispel v namembni kraj. Med napadom sta dve zadeti angleški letali strmoglavili v morje. Torpedovki »San Martino« in »Solferino«, ki sta jima poveljevala poročnika bojne ladje Angelo Pavatol in Mirco Vedovato, sta vsaka na različnih krajih in na različna dneva potopili po eno sovražno podmornico. Tako so Angleži v teku zadnjih štirih tednov izgubili v Sredozemlju šest podmornic.

Naše podmornice, ki delujejo ob obalah Združenih držav, so potopile 28.500 ton sovražnega ladjevja. V tem področju je bilo torej v enem tednu potopljenih 57.000 ton ladjevja. Pri tem so se posebno odlikovale podmornice pod poveljstvom korvetnih kapitanov: Longanija, Catanija, Giacomija, Giudicija in Fecia di Cossato.

Vojno poročilo št. 649.:

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Novi spopadi med izvidniškimi oddelki vzhodno od Mekilija so se odločili v našo korist; sovražna oklepna vozila, ki jih je obstreljevalo topništvo, so se morala umakniti, deloma pa so bila uničena.

Osno letalstvo je bilo zelo delavno nad Cirenajko in nad otokom Malto ter je sestrelilo šest letal v boju, prav toliko pa jih je zažgalo na zemlji; važni cilji so bili ponovno učinkovito zadeti.

Ena naša podmornica se ni vrnila.

Naša torpedna letala so v vzhodnem Sredozemlju včeraj popoldne večkrat napadla veliko angleško pomorsko spremljavo potem, ko so je zasledila in stalno zasledovala ogledniška letala. Akcija je bila kronana z uspehom: tri križarke so bile močno zadete in eno je smatrati za potopljeno. Nato so nemška letala in podmornice ponovile napad in so prav getovo zadele dve drugi sovražni enoti.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 16. marca naslednje 653. vojno poročilo:

Na cirenaiškem bojišču so bili sovražni oddelki, ki so jih podpirala oklopna vozila in topništvo, zavrnjeni z občutnimi izgubami od naših izvidniških sil.

V živahnem spopadu v zraku nad El Avemom se italijanski lovci zabeležili nov uspeh proti številčno mnogo močnejšim letalskim silam in sestrelili 4 angleška letala, a učinkovito zadeli več drugih.

Na svojem povratku je naš letalski oddelek z uspehom napadel sovražno kolono motornih vozil ter kakih 10 izmed njih obstreljeval s strojnicami in zažgal. Eno naše letalo se ni vrnilo.

V srednjem delu Sredozemlja so nemški lovci v ponovnih napadih uničili tri sovražna letala tipa Spitfire.

Sovražnik je izvršil letalsko pomorski napad z bombardiranjem mesta Rodi. Noben vojaški cilj ni bil zadet. Nekatera poslopja, med njimi tudi pravoslavna katedrala, so bila lažje poškodovana. Sedem civilistov je bilo ubitih in deset ranjenih.

Žalne svečanosti v spomin vojvode Aoste

Govor Ministra Teruzzija o velikem junaku

Po vsej Italiji so na svečan način proslavili spomin na vojvodo Aosto.

V Rimu je bila v dopolavorovskem gledališču veličastna slovesnost, ki se je je udeležilo več ministrov in mnogo drugih odličnikov. V spomin vojvode Aoste je govorilo več govornikov, odličnih delavcev in odlikovancev, ki dobro poznajo delo in trud pokojnega vojvode.

Slovesne proslave so se udeležili Tajnik Stranke Vidussoni s člani vodstva, državni podtajnik za vojsko z zastopniki Oboroženih Sil, mnogo generalov, zastopniki vlade in ministrstev, zastopniki diplomatskega zbora, dvorni plemiči in dvorne dame ter mnogi visoki uradniki. Tajnik Stranke je najprej zapovedal pozdrav Kralju in Cesarju, nato je pa o življenju in delavnosti pokojnega vojvode spregovoril minister Teruzzi. Najprej je govoril o njegovi mladosti, nato pa nadaljeval:

Kakor orel med orli je Amedej Savojski nadaljeval svoj bleščeči vzpon. V Abesiniji je bil potreben fašistovski podkralj in vojvoda je to bil, ker je globoko občutil in razumel revolucijo črnih srajc. Z vsem svojim srcem in vsem svojim duhom se je oklepal načel revolucije in izpolnjeval v imperiju zares fašistovsko delo. Ni si mogoče misliti življenjskega pojmovanja, ki bi bolj odgovarjalo fašistovskim načelom. Fašizem pravi: »Živi nevarno«. Kneževo življenje je bilo nepretrgano teženje za nevarnostjo, teženje za najhujšimi preizkušnjami. Fašizem pravi tudi: »Pojdite k ljudstvu« — in kneževo srce je bilo z ljudstvom in v ljudstvu, s katerim se je vedno spajal, delal z njim tudi ročno, vedno srečen, da je temu ljudstvu lahko kaj dajal, če drugega ne, pa vsaj smehljaj, ki ga je to ljudstvo včasih tako zelo potrebno. Fašizem pravi tudi: »Verovati, poslušati, boriti se« — in knez je bil vedno mistični vernik, poslušal je s ponižnostjo velike duše, boril se je vse življenje.

Ta fašistovski knez je prišel v imperij nekega divjega jutra s sijajem svojega kraljevskega imena. Temu imenu je znal dodati novo bleščečo slavo s svojim poglavarskim delom. »Ti si poglavar«, mu je na meji puščave nekoč dejal libijski odličnik, ki ga je videl v boju. »Ti si poglavar« so ponavljala ljudstva v imperiju, ko so ga videla, kako dela naselbine, ceste, mesta in plodna polja.

Ločen od vsega in od vseh je vojvoda d'Aosta dal zapovedi, napadel nasprotnika, osvojil Somalijo in ko je sovražnik s tisoči vojaških prevozov zgostil svojo grožnjo iz Sudana, je pripravil obrambo. Po poldrugem mesecu neukrotljivega odpora je Keren ostal brez letalstva, brez pomoči, brez upanja, pa se je še pognal kvišku kakor ladja, ki so jo pograbili valovi uničevalnega viharja. Vojvoda d'Aosta je telefoniral generalu Brusciju: »Treba se je upirati!« In Brusci je odgovoril: »Ne dvomite, Visokost, upirali se bomo!«

In knez je hodil med svojimi prehrabrimi vojaki, jih navduševal s svojim glasom, s svojim zgledom in Keren se je upiral še mesec dni. Petkrat je bil sovražnik prisiljen ojačiti svoje vrste, preden je mogel biti kos posadki, ki ni imela več nobene druge podpore, kakor veliko vero v domovino in gorečo ljubezen do poglavarja. Usoda Etiopije je prinesla slavni dodatek, s katerim je Bog hotel še enkrat razmrcvariti našega duha. Poslednja vojvodova skala je bil Amba Alagi. Tu je bila spisana najbolj bleščeča stran tega junaškega speva. Tu so se Mussolinijevi Italijani izkazali vredni Tosellijeve slave.

Ker ni bilo več mogoče spraviti na varno niti ranjencev, ki so se kupičili v tisočih, se je knez odločil za neizogibno in obvestil Duceja, ko je svojo vero zapečatil z vzvišeno besedo: »Vrnili se bomo!« »Da, vojvoda, tako je, kakor pravite vi, vrnili se bomo!« je odgovoril Duce. In beseda vere ter gotovosti se je zarezala v zgodovino.

Knez je tako sprejel jetništvo, da bi delil usodo svojih vojakov in da bi znova potrdil neizpodbitno resnico, da italijanski generali ne beže, kadar se pokaže nevarnost.

Minister Terruzzi je končal svoj vzvišeni in ganljivi govor s proslavljanjem bleščečega in nesmrtnega spomina kneza-junaka: »Vrnili se bomo, o knez Savojski, zakaj zmagali bomo, dobili vojno, ker smo se spustili z mogočnimi zavezniki iz trojne zveze v boj iz življenjskega razloga, da bi strli obroč, ki nas je zasužnjeval. Ko bomo dosegli zmago, bomo spet stopili na ceste imperija.«

Slovesne zadušnice v Rimu

V petek 13. t. m. je bila v Rimu v baziliki Sv. Marije Angelske slovesna zadušnica za pokojnim abesinskim podkraljem vojvodo Aosto, ki so se je udeležili: Kralj in Cesar, Kraljica in Cesarica, veleposlaniki Nemčije, Japonske in Bolgarije kot zastopniki poglavarjev svojih držav, princi Kraljeve hiše in člani diplomatskega zbora, Duce, člani vlade, člani Velikega fašistovskega sveta, predsednik skupščine in senata, maršali Italije, armadni generali in najvišje vojaške in civilne osebnosti. Med slovesnostjo so nad baziliko krožila letala. Velika množica ljudstva je ves čas službe božje vztrajala pred cerkvijo na trgu.

Proslava v Ljubljani

Ljubljanski fašisti so pretekli teden proslavili spomin na plemeniti lik vojvode Aoste v telovadnici GILL-a, kjer so se zbrali vsi fašisti, ki bivajo v Ljubljani, in mnogo častnikov.

Navzočni so bili Visoki Komisar Eksc. Grazioli, poveljnik Armadnega zbora Eksc. Robotti, Zvezni Tajnik Orlandini, divizijski poveljnik general Orlando.

O knezu-vojaku, letalcu in abesinskem podkralju je spregovoril v plemenitih besedah fašist dr. Giulio Scarnicci. Še poprej so navzočni z vzklikom pozdravili Kralja in Cesarja ter Duceja.

Dr. Scarnicci je s preprostimi, a vznešenimi besedami orisal lik pokojnega Vojvode, njegovo življenje od mladeniške dobe do njegove smrti. Poudarjal je, da je knez čutil, kakor so čutili najboljši Italijani tega časa, da je življenje tveganje in boj, zakaj samo takšno življenje je vredno živeti. Posebno lepo je orisal veliko kolonizacijsko delo pokojnega Vojvode do njegove veličastne obrambe Amba Alagija, kjer je do konca vztrajal med svojimi vojaki in z njimi delil žrtve in pomanjkanje. Med njimi je ostal tudi takrat, ko se je sovražnik polastil trdnjave in je z vojaki vred odšel v ujetništvo, kjer ga je zatekla smrt. Nazadnje je prisegel pri njegovem vzvišenem liku, da bo na Amba Alagiju v bodočnosti vihrala italijanska trobojnica.

Sklepi medministrskega odbora za prehrano

Nove odredbe glede oskrbe prebivalstva z moko, kruhom, testeninami, mesom in sladkorjem

Rim, 14. marca. Pod Ducejevim predsedstvom je v Beneški palači 12. t. m. in 13. t. m. zasedal medministrski odbor za oskrbo, razdelitev prehrane in cen. Odbor je proučil položaj glede žitnih zalog, o katerih je poročal minister za kmetijstvo in gozdove. Odbor je sprejel o tem naslednje zaključke:

Sedanji žitni položaj je neposredna posledica dveh slabih letin. Medtem ko je povprečni pridelek v predvojnih treh letih 1937-39 znašal po 80 milijonov stotov in več, je v naslednjih dveh letih dosegel komaj po 71 milijonov stotov. Slabo vreme je vplivalo tudi na zmanjšanje pridelka koruze in riža. Koruze so lani pridelali nekaj nad 26 milijonov stotov, riža pa nekaj nad 8 milijonov. Če se upoštevajo te tri vrste žita, se je splošna razpoložljivost od prejšnjih 96 milijonov stotov zmanjšala na 92 milijonov stotov.

Zaloge so se še bolj zmanjšale zaradi večje potrošnje oboroženih sil in dobav za prebivalstvo v priključenih ozemljih. V Grčijo smo poslali nad pol milijona stotov žita, a je kljub temu na tisoče oseb umrlo zaradi lakote. Pripomniti je treba, da je normalna potrošnja žita, vštevši semena, znašala vselej od 88 do 90 milijonov stotov, tako da smo tudi v primeru dobrih letin bili navezani na redni uvoz iz inozemstva.

Lansko leto pa so se možnosti uvoza znatno zmanjšale. Pridelek v Podunavskem bazenu je bil lansko leto manjši kakor je bilo predvideno. K temu je treba dodati težave s prevozom, zlasti v zimski sezoni. V prvi svetovni vojni je bila oskrba države zagotovljena zaradi velikega uvoza, ki je povprečno znašal do 40 odstotkov domače proizvodnje, saj se je letno uvažalo povprečno do 16 milijonov stotov žita, in to v dobi, ko je bilo prebivalstvo za približno 9 milijonov manjše.

Upoštevajoč vsa ta dejstva je medministrski odbor sprejel naslednje sklepe, ki bodo veljali od 15. t. m. dalje: 1. zmanjšanje osnovnega obroka moke za 25% za vse potrošnike z nakaznicami, izvzemši dodatkov, ki se tičejo posameznih delovnih kategorij.

Obroki kruha bodo naslednji: normalni obrok 150 gramov, obrok za navadne delavce 250, obrok za težake 350 gramov, obrok za najtežje delavce 450 gramov; 2. zvišanje mesečnega obroka testenin v južnih pokrajinah Italije, in sicer v višini 500 g mesečno. To povišanje velja za pokrajino Abruzzo Molise, Campanio, Puglio, Lucanio, Calabrio, Sicilijo in Sardinijo; 3. zvišanje mesnega obroka v ostalih pokrajinah Kraljevine, in sicer v višini 30 do 50% na dosedanji obrok. Kjer bo to mogoče izvesti, bo dovoljeno tudi dvakratno razdeljevanje mesa na teden; 4. zvišanje obrokov sladkorja za otroke do 14. leta od 1. aprila dalje za 100 g na mesec; 5. iz sladkornih rezerv se določijo primerne množine sladkorja za proizvodnjo marmelade, ki bo služila za hrano otrok.

V zvezi z zmanjšanjem krušnega obroka pa morajo poljedelci odstopiti večje količine žita državi. Medministrski odbor je nadalje sprejel še več drugih podrobnih ukrepov glede prehrane in glede proizvodnje nekaterih živil ter glede cen.

La Maestà del Re Imperatore in visita ad un aeroporto dell'Italia Meridionale. — Veličanstvo Kralj in Cesar je obiskal neko letališče v Srednji Italiji.

Ugodnosti ljubljanskih medicincev na italijanskih univerzah

Viktor Emanuel III.,
po milosti božji in narodni volji
Kralj Italije in Albanije,
Cesar Abesinije

Senat in fašistična in korporacijska zbornica sta po svojih zakonodajnih odborih odobrila in Mi smo potrdili in proglašamo tole:

Čl. 1. Pričenši z vseučiliškim letom 1941-42/XX so slovenski slušatelji, prihajajoči z medicinsko-kirurgične fakultete ljubljanske univerze in rojeni na ozemlju, ki pripada tej pokrajini, če se vpišejo radi dopolnitve svojega študija na univerzah Kraljevine, oproščeni plačevanja celotnega zneska šolskih taks in dodatnih taks. Zavezani pa so plačevati prispevke katere koli vrste.

Čl. 2. Ugodnost iz prednjega člena ne velja za slušatelje ponavljače, izredne in za tiste slušatelje, ki niso vsako leto opravili izpitov po učnem

načrtu, določenem po fakulteti za prejšnje leto, ali ne več ustreznih izpitov ali takih, ki bi se po presoji vseučiliških oblastev v celoti lahko šteli za enakovredne glede na omenjeni načrt.

Čl. 3. Vsote, za katere se univerze prikrajšajo v zvezi z ugodnostjo iz tega zakona, se tem povrnejo iz državnega proračuna.

Odrejamo, da se ta zakon, opremljen z državnim pečatom, uvrsti v Uradno zbirko zakonov in uredb kraljevine Italije in ukazujemo vsakomur, da se po njem ravna in skrbi za njegovo izvrševanje kot državnega zakona.

Dano v Rimu, dne 26. januarja 1942-XX.

VIKTOR EMANUEL
MUSSOLINI — BOTTAI — DI REVEL
Videl varuh pečata GRANDI

Določbe za prihajanje v Ljubljano in odhajanje iz nje

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je glede na svojo naredbo z dne 6. februarja 1942-XX (o uvedbi potne dovolilnice za občino Ljubljano), na svojo naredbo z dne 17. februarja (o spremembi roka za uvedbo teh potnih dovolilnic) in na svojo naredbo z dne 27. februarja (o prepovedi izhoda iz mesta Ljubljane), smatrajoč za umestno, da se zadevni predpisi vzporedijo in izdajo v skupnem besedilu in po ustreznem sporazumu z vojaškim oblastvom izdal naredbo z določbami za prihajanje v mesto Ljubljano in za odhajanje iz mesta. S to novo naredbo, ki stopi v veljavo v ponedeljek, 16. t. m., se razveljavljajo naredba o uvedbi potne dovolilnice za občino Ljubljano z dne 6. februarja t. l., nadalje naredba o spremembi roka za uvedbo potne dovolilnice z dne 17. februarja in naredba o prepovedi izhoda iz mesta Ljubljane z dne 27. februarja t. l. Nova naredba se glasi:

Člen 1. Vse osebe v starosti nad štirinajst let morajo imeti za odhod z ozemlja občine Ljubljane, kolikor ga zajema po vojaškem oblastvu postavljena kontrolna črta, ali pa za prihod v to ozemlje, redno propustnico in smejo prehajati edinole preko nadzornih postaj ob cestah in železniških progah, ki vodijo proti Brezovici, Dravljam, Št. Vidu, Klečam, Ježici, Tomačevemu, Hrastju, Zalogu, Dobrunjam, Škofljici in Studenec-Igu.

Proti osebam, ki bi skušale vstopiti na poprej omenjeno ozemlje ali ga zapustiti na drugih krajih mimo naštetih, se uporabi orožje, in sicer podnevi po enem samem pozivu, ponoči, t. j. od 20. do 6. ure, pa brez poziva.

Člen 2. Propustnica se izda na pismeno in obrazloženo prošnjo, ki se mora, izvzemši v primerih dokazane nujnosti, vložiti vsaj pet dni prej pri naslednjih uradih ali poveljništvih:

a) v občini Ljubljana pri okolišnih policijskih stražnicah;

b) v ostalih krajih pokrajine pri uradih javne varnosti ali pri najbližjem postajnem poveljništvu kr. karabinjerjev.

Člen 3. Propustnica mora biti kolkovana s kolkom L. 0.50 in opremljena s fotografijo, če prizadeti nima osebne izkaznice ali kake druge po členu 6. naredbe z dne 24. januarja 1942-XX št. 7 enakovredne listine. Podatki listine se morajo vpisati v propustnico.

Člen 4. Posebna propustnica po tej naredbi se ne zahteva od oseb, ki imajo redno dovolilnico za prihajanje na ozemlje Ljubljanske pokrajine ali za odhajanje z njega.

Člen 5. Kdor nima stalnega bivališča v mestu Ljubljani znotraj kontrolne črte iz člena 1., pa bi ga zalotili znotraj te meje, ali kdor ima svoje stalno bivališče v mestu Ljubljani znotraj te črte, pa bi ga zalotili zunaj nje brez propustnice ali z zastarano propustnico, se takoj zapre in se kaznuje, če dejanje ni huje kaznivo, upravno po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 z zaporom do dveh mesecev in v denarju od 100 do 3000 lir.

Kdor koli se zaloti pri prehodu na drugih krajih razen določenih v členu 1., se takoj zapre in kaznuje, če dejanje ni huje kaznivo, z zaporom do šestih mesecev ali v denarju do 5000 lir.

Za sojenje takega kaznivega dejanja je pristojno vojaško vojno sodišče.

Člen 6. Ta naredba stopi v veljavo na dan 16. marca 1942-XX. Z njo se razveljavljajo naredbe z dne 6. februarja 1942-XX št. 17, z dne 17. februarja 1942-XX št. 28 in z dne 27. februarja 1942-XX št. 32.

Visoki komisar
EMILIO GRAZIOLI

Pokrajinska komisija za konfiniranje

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino

na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in

glede na svojo naredbo z dne 20. septembra 1941-XIX št. 107 z določbami o varnostnih odredbah proti nevarnim osebam

odreja:

Člen 1. Tajnik Zveze bojevniških fašijev Ljubljanske pokrajine je član pokrajinske komisije za policijsko konfiniranje iz člena 4. naredbe z dne 20. septembra 1941-XIX št. 107.

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v «Službenem listu» za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 12. marca 1942-XX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
EMILIO GRAZIOLI

Visoki Komisar predstojnikom okrajnih glavarstev

Preteklo sredo je v vladni palači Ekscelenca Grazioli podal poročilo okrajnim komisarjem v Pokrajini v navzočnosti viceprefekta Davida, dr. Moserija iz Ministrstva za kmetijstvo, polkovnika Strade, zastopnika pri Prevodu, predsednika Prevoda in drugih uradnikov Visokega komisariata.

Visoki komisar je zlasti proučil vsa vprašanja, ki se nanašajo na življenje v Pokrajini in se je ustavil pri delovanju Prevoda, obravnaval izdajo in nadzorstvo nad živilskimi nakaznicami in zlasti opozoril na kar najbolj pozorno in vestno izvajanje predpisov, ki urejajo delitev živil in nadzorstvo nad cenami.

Obravnaval je tudi vprašanja, ki se nanašajo na upravo občin, govoril je o delovanju popisovanja prebivalstva, o izdaji osebnih izkaznic ter je očrtal ukrepe, ki se nanašajo na imenovanje županov in na delo občinskih sosvetov.

Podal je navodila za delo občinskih oskrbovalnih uradov in delo teh odborov morajo kar najpozorneje nadzirati predsednik krajevnega odbora in okrajni načelniki.

Proučen je bil tudi načrt za javna dela, ki se nanašajo na manjša središča, zlasti pa dela, ki se nanašajo na vodovode, cestna dela in na šolske knjižnice.

Pojasnil je tudi obsežen načrt melioracijskih del ter je zlasti podčrtal potrebo, da mora biti vsa razpoložljiva zemlja v največji meri obdelana, da bi se tako dosegel večji pridelek.

O raznih obravnavanih vprašanjih so še poročali navzoči tovariši.

Sestanek Vseučiliške fašistovske organizacije je bil pretekli teden pod predsedstvom Zveznega Tajnika dr. Orlandinija. Zaupnik inž. Carra mu je predstavil člane direktorija ter mu orisal dosedanje delo. Po svojem poročilu je podzaupnik Franc Župec iskreno pozdravil navzočnega Zveznega Tajnika v imenu vpisanih študentov z željo po lojalnem sodelovanju z oblastmi, da se doseže čim večji razmah slovenske univerze, središča visoke slovenske omike v okviru italijanske pokrajine.

Eks. Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naredbo, po kateri dovoljuje rudnikom v Ljubljanski pokrajini delati tudi ob nedeljah. Nedeljsko delo se mora nagraditi s 50% pribitkom po zakonu o zaščiti delavcev. Celotno uredbo je objavil »Službeni list« z dne 14. t. m. S tem dnem je naredba tudi stopila v veljavo.

Cene enotnemu obedu v gostinskih obratih je določil Visoki Komisar z naredbo dne 5. marca t. l. V obratih posebne kategorije so cene popolnemu obedu 15,50 lire, v obratih I. kategorije 13,50 lire, v obratih II. kategorije 11 lir, v obratih III. kategorije 8,75 lire in v obratih IV. kategorije 5 lir. Ta naredba je stopila v veljavo 14. t. m.

Po 20. marcu bodo lahko dobili osebne izkaznice tudi tisti Ljubljančani, za katere niso predpisane, pa jih vseeno potrebujejo. Po tem roku naj se zglase na Osrednjem uradu na magistratu od 10. do 13. ure.

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino sporoča vsem tistim, ki prejemajo hrano v gostinskih obratih sledeče. Če njihove živilske nakaznice nimajo mesarskega žiga, ki je potreben za nakup mesa, jim gostilničarji lahko postrežejo z govejim mesom pri večerjah in kosilih, za katere je predpisan enoten obed.

Šolske kuhinje v Ljubljanski pokrajini bodo poslovale do konca šolskega leta. Tajnik Stranke in generalni poveljnik GILL-a je poslal zveznim poveljnikom organizacije brzojavko, v kateri je odredil, da morajo biti šolske kuhinje odprte do konca šolskega leta. Za potrebna sredstva bo poskrbelo vodstvo.

Eksc. Visoki Komisar je izdal naredbo z besedilom, po katerem bodo morali podžupani in župani občin v Ljubljanski pokrajini prisegati Kralju in Cesarju ter njegovim naslednikom. Naredbo je objavil »Službeni list« in je že stopila v veljavo.

Zdravstvena avtokolona je na beležigrajski gimnaziji v Ljubljani pregledala 584 učencev ljudske šole, 260 učencev II. deške meščanske šole in 156 učenk II. dekliške meščanske šole. Zdravstveno kolono je vodil dr. Duce.

Opozorilo glede propustnic je izdal tiskovni urad Visokega komisariata v Ljubljani. S tem določilom je razveljavil s 15. t. m. vse propustnice, ki jih je Kraljeva kvestura izdala za izhod s področja pokrajine. Kraljeva kvestura bo ponovno odredila vse predpisane pogoje.

Potniški vlaki, namenjeni na Dolenjsko, se ne bodo več ustavljali na postaji Ljubljana-Rakovnik. Potniki iz Ljubljane bodo morali vstopati na glavni železniški postaji, prav tako bodo morali pa potniki z Dolenjske izstopati na glavni postaji. Isto velja tudi za odpravo prtljage.

O gospodarskih nalogah trojnega pakta po vojni je govoril japonski veleposlanik v Berlinu general Ošima uredniku lista »Deutsche Allgemeine Zeitung«. Dejal je, da bodo sile trojnega pakta po vojni ustvarile novi red na vsem svetu, ga razdelile v velike prostore, v katerih bodo imele vodilno vlogo Italija, Nemčija in Japonska. Poudaril je zlasti pomen tesnega sodelovanja Evrope in Azije. Velike množine surovin iz Vzhodne Azije bodo na razpolago zavezniškim silam, prav tako si bo pa tudi Japonska zagotovila uvoz potrebščin iz Evrope.

Sušak se odslej imenuje Borgonovo po odredbi oblasti.

Najstarejši godbenik je umrl te dni v svojem 104. letu starosti v Rimu. Godbenik Domicio Laurini je bil virtuoz na trobento in učitelj glasbe na pihala. Veljal je za najstarejšega godbenika na svetu sploh.

Ob proslavi tretje obletnice češko-moravskega protektorata je govoril po radiu predsednik dr. Hacha. Poudaril je, da je 15. marec postal znamenje varnosti in rešitve spričo grozečega vojnega požara, ki je zadel toliko narodov. Danes je že simbol priključitve protektorata v socialni, gospodarski in kulturni ureditvi Nemčije. Nato je predsednik Hacha opominjal češko ljudstvo, naj se pridruži nemškemu delu. Mi želimo, je rekel dr. Hacha, črpati nove sile iz narodnosocialističnega nauka in politike, ki sta nemški narod povzdignila do tolikšne moči in privedla njegove čete do toliko zmag. Ob spominski slovesnosti, je poudaril dr. Hacha, se naše misli obračajo proti velikemu stvarniku nemške države in njegovim nepremagljivim armadam, ker smo prepričani o zmagoslavju njegovega veličastnega dela.

Predsednik slovaške vlade dr. Tuka je pred nedavnim poročal zborničnimi komisiji za zunanje zadeve, kako pravilna je bila politika Slovaške, ko se je pridružila državam Osi v boju za novo Evropo. Omenil je prisrčne in prijateljske stike mlade republike z državami Osi in končal z besedami, da je dobil iz Italije, Romunske in Hrvatske vabila za obisk; zato bo v kratkem obiskal Rim, Bukarešto in Zagreb.

Italijanski prosvetni minister doktor Pavolini je prispel v Monakovo. Tamošnji listi so objavili prisrčne dobrodošlice. »Münchener Neueste Nachrichten« piše, da vojna in bratstvo v orožju čedalje bolj zbližujeta Italijo in Nemčijo ne samo na vojaškem, temveč tudi na kulturnem področju.

Spominska proslava nemških bojevnikov je bila v ponedeljek 16. t. m. v dvorani hotela »Metropol«. Nemška kolonija v Ljubljani je s tem počastila spomin bojevnikov, ki so padli za domovino v svetovni in sedanji vojni. V dvorani, okrašeni z italijanskimi in nemškimi zastavami in slikami Kralja in Cesarja ter Duceja in Hitlerja, so se zbrali nemški državljani poleg zastopnikov italijanskih oblasti. Navzočni so bili Poveljnik armadnega zbora, zastopnik Visokega Komisarja, Zvezni Tajnik, Poveljnik divizije Sardinskih grenadirjev ter častniki mnogih vrst orožja. Nemški generalni konzul je najprej v italijanščini pozdravil zbrane goste in podčrtal oboroženo bratstvo obeh narodov, nato je imel pa vznešen govor, v katerem je poudarjal pomen žrtev sedanje vojne ter zatrdil da te žrtve ne bodo zaman, temveč da bodo spremenile obličje njihove domovine. Ob koncu njegovega govora so navzoči posvetili nekaj minut molka padlim žrtvam.

Za zatemnitev oken itd. kličite telefon 46-90, tapetnik Ivan Habič, Ljubljana, Poljanska 17.

Trgovinski stiki med Dalmacijo in Hrvatsko se bodo v kratkem uredili. Hrvatska bo v svoji Narodni banki položila 30 milijonov kun za financiranje izvoza v Dalmacijo. Italija je pa položila 12 milijonov lir za podpiranje izvoza iz Dalmacije na Hrvatsko. Tako bodo dobili trgovinski stiki med obema deželama svoj naravni tek.

Madžarska vlada se je pretekli teden **preosnovala.** Predsednik vlade je namesto obolelega Bardossyja postal de Kallay. Člani vlade so že prisegli. Bardossyju je regent Horthy podelil odlikovanje krone sv. Štefana za njegove državniške zasluge. Madžarski krogi zatrjujejo, da bo nova vlada v notranji in zunanji politiki nadaljevala delo prejšnje vlade in še dalje ostala zvesta politiki zavezništva z državami Osi.

Turška vlada je poostrila nadzorstvo nad tujci. Po časopisnih poročilih bodo odstranili večino tujcev iz Carigrada in drugih večjih turških mest.

Turška vlada je ustavila prodajo vseh monopolnih izdelkov.

Svečana proslava spomina na padle vojake se je vršila v Berlinu ob navzočnosti kanclerja Hitlerja, vseh članov vlade, vojaškega poveljstva ter mnogih sorodnikov padlih. Kancler Hitler je izrekel najvišje priznanje žrtvam za domovino. Nato je govoril o politiki zahodnih demokracij in nazadnje poudaril, da se je imel v tej vojni nemški narod boriti ne samo s sovražnikom, temveč tudi s trdotami narave. Zdaj, ko so nemški vojaki te težave premagali, je to poroštvo za prihodnost, da bodo nemški vojaki skupaj z zavezniki še to poletje uničili boljševiškega velikana, čigar strahotno grožnjo so spoznali šele zdaj. Omenil je tudi japonske zmage na Vzhodu. Nazadnje je počastil spomin padlih vojakov v prepričanju, da njihova žrtev ni bila zaman. Položil je venec cvetja na spomenik padlim vojakom v Berlinu.

Vsi nikljasti kovanci po 20 centesimov bodo izgubili svojo zakonito vrednost 30. aprila t. l. in ne bodo več v prometu. Po odredbi finančnega ministra bomo te kovance lahko zamenjali še do 30. junija pri vseh državnih uradih.

Rdeči križ sporoča vsem tistim, ki so jim vojni ujetniki poslali domov bivši jugoslovanski denar in bi ga radi zamenjali, da morajo za zamenjavo vložiti prošnjo na »Banco d'Italia«. Prošnji morajo priložiti domovnico vojnega ujetnika, izvirno potrdilo in pisemski ovoj, v katerem jim je vojni ujetnik poslal denar.

Bolgarsko sobranje je sprejelo zakon o preprečevanju špekulacije z zemljo. Po tem zakonu sme imeti zemljo samo tisti, ki jo poklicno obdeluje in se bavi z živinorejo. Izvzeta so ozemlja okrog hiš za vrtove, zemljišča zdravstvenih ustanov in oblasti. Kmetijska posestva preko določenega obsega smejo kupiti samo osebe, ki se poklicno bavijo s kmetijstvom.

30 % vode mora biti v hlebcih kruha, težkih od 200 do 300 gramov. Takšno določbo je izdalo italijansko kmetijsko ministrstvo.

Osebne vesti

UMRLI SO:

V Ljubljani: Berta Mlakarjeva; Milka Magistrova; dr. Josip Cepuder odvetnik.

V Mariboru: 36letna Kristina Postružnikova; 22letni zasebnik Robert Singa; 59letni prevžitkar Jožef Schlauer; 25letna Neža Skrinjarjeva; 78letna zasebnica Josipina Relobeva; 48letni Jurij Jančič; 37letna vdova Marija Svetinova.

Na Vidmu ob Savi: Ana Habičeva

V Celju: Štefan Horvat; Jožefina Hribernikova; Ivan Černoga trgovec in gost.

V Laškem: Janez Pečnik, Jakob Lenart.

V Novem mestu: 77letna Marija Bernardova; Pepca Zorenčeva, hči župana pri Sv. Petru pod Sv. Gorami.

V Trbovljah: Binca Malovrhova.

V Tržiču: 57letni Josip Belihar.

V Radovljici: 75letna kmetica Marija Mrakova.

Naše sožalje!

Listek „Družinskega tednika"

LJUBIMKANJE KOT ZDRAVILO

Napisal dr. Donald Laird

Ljubimkanje je nevarna stvar, ki utegne povzročiti ne samo ločitev zakona, temveč tudi uboje in samomore, kakor je vsakomur znano, kdor bere časopise. Nihče naj se ne začudi, da je ljubimkanje prav tako kdaj pa kdaj vzrok slaboumnosti, za mnoge bo pa presenečenje, ko bodo slišali, da utegne ljubimkanje, če ga predpiše zdravnik in če ga jemlješ v predpisani dozi, kdaj pa kdaj kakor druga nevarna zdravila, človeka rešiti umobola.

Dr. Lely Homann, psihiater na univerzi Johna Hopkinsa v Združenih državah, je pred nekaj leti opisal takšen primer v ameriškem Zdravniškem združenju. Neki izredno dober zdravnik, ki je bil v polni življenjski moči in je dosegel velik sloves, je začel na vrhuncu svojega življenja na skrivnosten način propadati. Prvi simptom je bil ta, da nikakor ni mogel koncentrirati svoje pozornosti, ki je tako potrebna pri diagnosticiranju. Propadal pa ni samo razumsko, temveč tudi telesno, čemur se je pridružila še nespečnost. Kmalu je izgubil sleherno zanimanje za važne stvari svojega poklica in je začel izgubljati energijo s tem, da si je belil glavo z nesmiselnimi podrobnostmi.

Postopno je bila njegova bolezen čedalje hujša, dokler ni čez poldrugo leto zašel v nevarno depresijo. Takrat je imel še toliko praktičnega smisla, da je storil tisto, kar bi storil vsakdo v njegovih okoliščinah. Zaupal se je drugemu zdravniku, ki se je specializiral v razumskih in živčnih motnjah. Ljudje so govorili, da je pretiraval pri delu, kar je bilo tudi res. A to ni bil glavni vzrok njegove bolezni. Mnogi ljudje dožive živčni zlom od pretiranega dela, a to se redkokdaj dogaja, če je to delo uspešno. Zdi se, da narava dopušča velikemu številu ljudi, da se predajajo ogromnemu delu, pod pogojem, da imajo uspeh pri tem delu. Hkrati pa obrača njihovo pozornost na to, da se ustavijo pri svojem pretiranem delu še prej, preden gredo predaleč.

Človek pa, ki mrzi svoje delo ali ki v tem delu nima uspeha ali ki ga mučijo druge skrbi, ne da ne more pretiravati v svojem delu brez slabih posledic, temveč lahko doživi živčni zlom tudi pri običajnem osemurnem dnevnem delu.

Ker je dr. Homann vse to vedel, je lahko pustil vnemar pretirano delo svojega pacienta in je kmalu izvedel za pravi vzrok njegove bolezni. Kot mladenič je storil tisto, kar se zdi vsakemu razumljivo. Oženil se je iz ljubezni, a na nesrečo proti volji svoje rodbine, ki je napovedala, da bo to dekle zanj »zelo slaba medicina«.

Izkazalo se je, da je bila prognoza njegove rodbine točna. Njegovo zakonsko življenje je bilo velik neuspeh in niti sledu ni bilo o prejšnji ljubezenski idili. Njegova zaročenka se je kot žena slabo izkazala; bila je lena in sebična. Zanemarjala je svoja dva otroka, dosti opravka si je pa dala z igranjem bridgea. V neke vrste obrambo in protinapad proti njegovim opominom se je z njim stalno prepirala, tako da ji je to že prešlo v navado.

Ko je pa nesrečni zakonski mož začel jemati zdravilo dr. Homanna in ga jemal več ko šest let, je spet postal normalen. To nenavadno zdravilo je bilo ljubimkanje ali kakor pravimo po domače »flirt«.

Ker je dr. Homann vedel za vse činitelje tega primera, je svojemu tovarišu-zdravniku dovolil, da začne ljubimkati z neko damo, ki je pogosto igrala bridge z njegovo ženo. Zdravnik je začel z njo pogosto hoditi v restavracijo, kjer sta sedela in se ljubeznivo razgovarjala po več ur. Kdaj pa kdaj sta odšla tudi na kakšen izlet, skupaj z njegovima otrokoma.

Pogostni zakonski prepiri so njegove živce držali v napetosti in ga kdaj pa kdaj pahnili v globoko depresijo, a to nedolžno ljubimkanje mu je vtisnilo pečat mladeniške romantike, ki mu je bila potrebna zato, da je lahko ušel živčnemu zlomu. Njegova sebična žena se temu ni dosti protivila, dokler njegovo ljubimkanje ni začelo motiti njene popoldanske igre bridgea.

Nekemu človeku srednje starosti, zelo bistroumnemu trgovcu, se je pa zgodilo nekaj, zaradi česar je začel izgubljati tek in trpeti za nespečnostjo. Kmalu je postal tudi nesposoben za delo, in sicer prav v času, ko je bilo zanj najneprijetneje. Nazadnje je bil živčno popolnoma uničen in je bil že na robu slaboumnosti.

Ta trgovec je s svojim delom zaslužil bogastvo 200 tisoč funtov šterlingov, ki jih je na lepem izgubil. Kmalu potem so se pojavili znaki razumskega razsula. Njegovi prijatelji so mislili, da je bil borzni neuspeh vzrok njegove živčne bolezni. Trgovec je to domnevo potrdil vsakomur, razen svojemu zdravniku, ki mu je razložil stvarna dejstva. Izgubil je svoje bogastvo, a poln želje po borbi je ponovno začel delati in je spet zaslužil izgubljeni denar, ko se je pripetilo nekaj, kar ni bilo v nikakršni zvezi z njegovimi finančnimi zadevami. Po dvajsetletnem zakonskem življenju brez ljubezni je začel ta trgovec iznenada spet ljubimkati. Sicer ni šel tako daleč, da bi šlo to ljubimkanje čez meje dostojnosti, ker je bil tako vzgojen, da je čutil, da ne bi mogel biti nezvest prav tako kakor ne bi mogel krasti. Vendar je bila skušnjava velika. Razumski konflikt, ki je zato nastal, je uničil njegove živce.

Način zdravljenja je bil jasen in zato se ga je lotil. Zdravnik mu je svetoval, naj se izogiblje tiste ženske in čez nekaj mesecev se mu je vrnilo zdravje in dober del bogastva. A vendar je kdaj pa kdaj odšel k njej in njegov razum je ponovno zašel v depresijo.

Ista vest, ki je tega človeka tako upropastila, ker je nedovoljeno ljubimkal, je pozneje povzročila, da se ni čutil krivega. Vest boste najlaže uspavali, če človeka pustite, da se napije in začne ljubimkati po mili volji, a si v prvem trenutku ničesar ne očita. Drugi dan se pa zatajena vest razbesni in utegne moškega ali žensko privesti do slaboumnosti ali samomora.

Ljubimkanje povzroča slaboumnost prav tako kakor ga preprečuje, nas ubija prav tako kakor nas zdravi. Sodnik Frank Benaniti iz Kensascityja je oprostil gospo Blansh Richmondovo, čeprav je ubila svojo 17letno tekmico Hary Sparksovo, ker ni hotela nehati ljubimkati z njenim možem. Sodnik je rekel: »Morali bi tudi nanj streljati.« Nato je pa dodal, da v tem primeru ni mesta sodnemu postopku.

Da bi preprečilo takšne primere, je neko mesto v Texasu izdalo tole naredbo, po kateri ljubimkanje kaznujejo z globo 50 funtov: »Prepovedano je, da bi kakšen moški v našem mestu gledal ali se spogledoval ali na kakšen drug način, bodisi s kašljanjem ali žvižganjem ali čim drugim, skušal zbuditi pozornost kakšne ženske na ulicah ali v javnih lokalih našega mesta.«

»Das Neue Tagebuch«, Amsterdam.

ODLOČILNI BESEDI

NAPISALA EDITH RODEJEVA

Res, bil je dober, nadarjen in neznansko ljub! Tudi pameten je bil, a prav nič romantičen! Inge ni dvomila v njegova čustva do sebe — in tudi o svojih čustvih do njega ne, a zdelo se ji je, da je preveč molčeč in zapet. Saj ga vendar ni mogla snubiti in prositi za njegovo roko!

Ko se je spet nekoč jezila zaradi njegovega vztrajnega molka, se je nečesa domislila. Zaupala mu je, da se je zaljubila v filmskega igralca Olafa Hoehnsa, ki je stanoval v sosednji vili.

Bil je nekoliko presenečen, da, pobit, vendar je molčal in ni te njene navdušenosti omenil v nobenem izmed njunih poznejših pogovorov.

Teden pozneje mu je priznala, da ji bokserski prvak, ki se pripravlja na evropsko prvenstvo, zelo ugaja in se ji zdi, da je tudi ona njemu simpatična. Videti je bilo, da ga je to zelo prizadelo. Vendar ni vedela, ali zaradi dozdevne nezvestobe do filmskega igralca ali zaradi njega samega.

Kmalu je pa svoje iz obupa začeto ljubimkanje z bokserjem in filmskim Romeom končala. Njemu je pa dejala, da vse moške brez izjeme sovraži in se je odločila, da se sploh ne bo poročila, ali pa šele takrat, ko bo že štiridesetletna gospodična, če bo sploh kdaj tako zelo stara.

Tedaj jo je plaho pogledal in boječe vprašal, ali ni bolna?

Ne, bolna, res bolna, ni; vendar tudi posebno zdrava ni — življenje jo namreč dolgočasi; zdi se ji tako smešno in neumno, v grobu bi ji bilo zanesljivo najbolje!

O tem, je rekel, ni mogoče soditi, preden sam ne poskusiš.

Hladno, porogljivo se je zasmejala in ga vprašala, ali bi za njen pogreb kupil venec, ali pa morda zanj še toliko ni vredna?

Da, venec bi ji poslal.

Rekla je hvala, se obrnila in stekla. Osupnil je, ker je bil zdaj prepričan, da ga Inge sploh ne more trpeti.

Naslednji dnevi so se obema zdeli nevzdržni. Inge je bila obupana in se je zato odločila, da bo tokrat nekoliko neženska. Ko je takoj po zajtrku videla, kako je sam žalostno sedel na verandi, ga je kratko in malo vprašala, če ne bi hotel iti na sprehod v gozd.

Počasi in oklevajoče je privolil, pri tem je pa naglo skočil pokonci in je bil spotoma zelo srečen, tako da ji je to zadostovalo. — Spotoma mu je pritajeno priznala, da si je zadevo premislila in se bo kljub neizpremenjenim občutkom, ki jih goji do moških, poročila.

Ta izjava mu je popolnoma zaprla usta, tako da je niti vprašal ni, s kom se sploh misli poročiti.

»Sploh pa ne vem, če mu je kaj zame,« je potem zamišljeno dodala.

Trdovratno je molčal in pobešal oči.

»Kaj mislite?« ga je vprašala in nekoliko zardela. »Ali si lahko predstavljate, da se sploh kdo more vame zaljubiti?«

»Težko se vživim v druge moške,« je odgovoril.

»Tega mi vsekako še ni izdal,« je grenko dejala.

S tem sta pogovor zaključila.

Ko sta se drugi dan sestala, se je odločila, da se bo drznila še korak dalje.

»Ali ste sploh že bili kdaj zaljubljeni?« ga je vprašala tjavdan.

»Tako pogosto kakor vi gotovo ne,« je iskreno odgovoril.

Jezno ga je pogledala: »Jaz?« Ostalo je pogoltnila, ker se je spomnila svojih zlaganih priznanj. »Ah, to so bile vendar otročarije,« je dejala in skomignila tako, da se je stresla z glavo in končala na koncu prstov.

»Tega mnenja sem tudi jaz,« je vdano dejal.

Debelo ga je pogledala:

»Zakaj pa to mislite?«

»Ker je tako hitro prešlo,« je oklevajoče odgovoril.

Osrečujoča misel jo je obšla — če ljubi, ljubi samo enkrat in za zmerom!

Položaj je bil romantičen, vendar ga ni izkoristil. Tako sta molče in poparjena korakala dalje.

Na lepem je trpko dejala: »Trdno sem prepričana, da se nikoli ne boste poročili.« Od strahu in začudenja nad samo seboj ji je močno utripalo srce.

»Zakaj to mislite?« je začudeno vprašal.

»Ah, tega ne vem tako točno,« je dejala in pogledala v vrh drevesa, kjer se je poigraval droben sončni žarek; »ne morem si predstavljati, da se boste kdaj odločili, kakšnemu dekletu reči: Ljubim te!«

»Saj sta to res zelo težki besedi,« je dejal in zardel. »Mislim, da mora tudi brez njiju iti.«

»Ali smem vprašati, kako naj dekle vaša čustva ugane? je vprašala ogorčeno.

»Saj se mora vendar na meni opaziti, da...,« je bojazljivo menil.

Srce ji je od veselja glasno utripalo, prav gotovo se to lahko na njem opazi...

»Ali ne bi bilo vendar bolje in bolj preprosto, da bi ji to povedali,« je dejala in ne da bi ga pogledala, vneto pregriznila travnato bilko, ki jo je potegnila iz zemlje.

Gledal je predse in molčal.

Čakala je in bila prepričana, da bo zdaj vendar nekaj ukrenil; ko je pa še zmerom molče stopal poleg nje, se je resno razjezila. Zdaj mora, mora izreči tisti odločilni besedi. Iznenada se je ustavila:

»Prav gotovo še niste prave našli, to je tisto;« je ledeno dejala, vendar je pri tem sunkovito zadihala.

Dvignil je glavo, jo pogledal in molčal.

Tega pa kljub vsem svojim prejšnjim izkušnjam ni pričakovala!

Na lepem ji je bilo tako tesno pri srcu, da bi skoraj zajokala!

Potem je naenkrat začutila, kako jo je s svojo močno roko objel okrog ramen. Čisto nežno in narahlo jo je držal; tedaj jo je obšla tolikšna sreča in obenem tolikšna trma, da je zacepetala in naspol jokaje, naspol v smehu vzkliknila: »Ali res niti enkrat samkrat ne morete reči: Ljubim te!?«

Ko je pa videla, kako zmedeno in okorno stoji poleg nje, jo je trma minila, položila je glavo na njegovo ramo in zamrmrala: »Ljubim te, zmerom sem samo tebe ljubila.«

Pritisnil jo je k sebi.

»Jaz tudi,« je tiho dejal in jo poljubil.

Italijanščina za Slovence

UN SERVO, FEDELE ALLA CONSEGNA

Buffon, che fu un grande scienziato, era anche un gran dormiglione. Per vincere questo brutto difetto, ordinò al suo servo Giuseppe, di svegliarlo alla mattina di buon'ora con qualche mezzo, a qualsiasi costo. Poi gli avrebbe regalato uno scudo.

Una mattina Buffon non voleva assolutamente alzarsi. Giuseppe gli tirò i piedi.

— Insolente! maleducato! gli gridò Buffon.

— Esci: ti scaccio!

Il servo uscì difatti, ma per tornare subito con... una catinella piena d'acqua ghiacciata, che rovesciò sul padrone, salvandosi poi molto velocemente e ritornando solo qualque ora dopo.

— Prendi, mio buon Giuseppe, gli disse Buffon rivedendolo. Ecco lo scudo, che ti ho promesso: l'hai ben guadagnato.

E l'illustre scienziato diceva molti anni dopo:

«Sicuro! A quel bravo servo debbo tre o quattro dei miei libri più belli. Se avessi dormito, non avrei mai scritto quei libri.»

Razlaga besed

fedele zvest.
consegna f navodilo.
Buffon francoski naravoslovec (1707 do 1788).
dormiglione m zaspanè.
brutto grd, oduren.
difêtto m napaka.
svegliare (zveljare) zbuditi.
di buôn'ora zgodaj, rano.
a qualsiasi côsto po vsaki ceni.
regalare podariti, obdariti.
scudo m tolar (za 5 frankov).
alzarsi vstati.
insolênte nesramen, drzen.
maleducato slabo vzgojen.
êsci pojdi; *uscì* je odšel (*uscire*, nepr. glag.).
catinêlla f umivalnik.
ghiacciata f leden(omrzel).
rovesciò (rovešò) je izlil (*rovesciare*).
veloce hiter, nagel.
guadagnare zaslužiti.
dêbbo dolžan sem, zahvaliti se moram (*dovere*, nepr. glag.).
non ... mai nikoli, nikdar.

VESELI TEATER

NA JOŽEFOVO 19. III.

zadnje tri predstave

16. programa

ob 14³⁰, 16³⁰ in 18³⁰

V soboto 21. t. m. premiera programa štev. 17.

Veseli teater sporoča: Samo še na Jožefovo predvajamo naš izredno uspeli tekoči program in sicer ob 14.30, 16.30 in 18.30. Spored obsega: presenetljivo dramo Ljubosumnost, domačo Vombergarjevo enodejanko Čudna snubca, solo nastope, kuplete itd. Pri vseh dosedanjih predstavah so odmevale v dvorani salve smeha. — Predprodaja vstopnic na Jožefovo od 10. ure dopoldne neprekinjeno do večera. — V soboto 21. t. m. ob 18.30 je v Veselem teatru« premiera popolnoma novega programa štev. 17.

NAŠ VRT

Kako bomo letos povrtnino sejali in presajali

Napisal Josip Štrekelj

Nobena rastlina ne uspeva zadovoljivo na mestu, kjer je leto prej rasla sorodna vrsta. Celo v sadjarstvu ne sadimo pečkastega drevesa tja, kjer je prej raslo pečkasto, temveč koščičasto; in obratno vsadimo pečkasto, kjer je bilo prej koščičasto, sicer je uspeh slab. Iz tega razloga se držimo tudi v vrtnarstvu takozvanega plodoreda, t. j. da vsako tretje, še bolje vsako četrto leto sledijo take vrste povrtnine na isto mesto, kjer so sorodne rasle prvo leto.

Važna je pa pri tem tudi zadeva gnojenja. Vemo namreč, da nekateri povrtnini ugaja gnojenje s hlevskim gnojem, drugi pa ne. Zato bomo gnojili samo ondod, koder bomo vzgajali gnojaželjno povrtnino. Take so vse kapusnice, solata in plodnice (paradižniki, paprika, melancani ali jajčevci in bučnice). Tej naj sledi v naslednjem letu korenstvo, v tretjem stročnice in šele v četrtem letu prvotne, katerim zopet pognojimo s hlevskim gnojem ali s kompostom. Po potrebi gnojimo korenstvu in stročnicam pa z umetnimi gnojili po tri do pet dek na vsak m², ki so superfosfat, kalijeva sol in amonijev sulfat. Ta umetna gnojila pa potrosimo in plitvo podkopljemo ali podgrabimo dva do tri tedne pred setvijo, sicer zamore kaljivost semena.

S plodoredom ali s kolobarjenjem oviramo tudi razvoj bolezni na povrtnini in tudi živalski škodljivci (spodjedi) nimajo take moči.

Po večini se moramo letos zadovoljiti s semenom, kakršnega nam pač trgovci nudijo. Ker je drago, je treba z njim varčevati. Zato bomo sejali tako, da se seme ne poizgubi ter da kljub morebiti manj vredni vrsti vzgojimo dober pridelek. Vse to dosežemo, ako opustimo setev na široko ter da sejemo edino na vrstice. Kar pride namreč pri setvi na široko pregloboko podgrabljenega semena, se kal uduši; če se pa kaj vendar prerije na površje, ostanejo rastline slabotne. Kolikor pa ostane semena na površju grede ali preplitvo odetega, se vsled pomanjkanja vlage zaduši, ali pa ga ptice požro. Setev na vrstice ima še te prednosti:

1. da prihranimo ³/₄ količine semena;

2. da z lahkoto in hitro opravljamo pletev plevela in rahljanje zemeljske skorje, kadarkoli nastane.

3. pridelek je večji, ker ima povrtnina več sonca in zraka.

Vrstice usmerimo vzdolž gredic v razdalji, dovolj veliki za obseg, ki ga ima dorasla povrtnina. Ob napeti vrvici naredimo namreč s palico ali z grabljiščem tako globoke jarke, da pride seme prilično trikrat tako globoko v zemljo, kakor je samo debelo. V tako napravljene brazdice položimo seme v primerni razdalji in ga prisujemo ter potlačimo s čeljustmi grabelj, da ni med semenom in zemeljskimi drobci praznin, ker bi sicer seme strohnelo.

Koder vzkali pregosta setev, jo moramo prepuliti (razredčiti), brž ko ji zrasteta en ali dva lista. Izpuljene rastline lahko porabimo za presajanje, ako je potreba.

Ob presajanju povrtnine moramo paziti, da dvignemo sadike z vsemi koreninami iz zemlje. Pri tem odberemo le najkrepkejše, zakaj slabotne niso prida. Ob saditvi gledamo, da so korenine v jamici usmerjene navzdol ter nato sadiko pritisnemo s klinom od ene strani, ko smo ugotovili, da je sadika postavljena v isto višino, kakor je prej rastla. Pri zeleni, pesi in solati je pa boljše, ako jih presajamo 1 cm višje, kakor so prvotno rasle. Brez škode presajamo globokeje kapusnice in paradižnike.

Najprimernejši čas za presajanje je ob oblačnem vremenu, če pa tega ni, pa proti večeru. Takoj po dovršenem nasadu zalijemo sadike posamezno na škropilnikovo cev, najmanj 1 liter vode na sadiko. Zalivanje ponavljamo še tri do štiri dni.

Teden dni po dovršenem nasadu, ko je površina zemlje osušena, je nujno opravilo, da zemeljsko skorjo plitvo razrahljamo. S tem uničimo vzkaljeni plevel, preprečimo izhlapevanje vlage iz zemlje in pospešimo dostop zraka k koreninam, brez katerega ne morejo zadovoljivo rasti ne uspevati. Tudi pozneje, kadar koli se stvori zemeljska skorja vsled dežja ali zalivanja ob povrtnini, jo moramo brez odlaganja razrahljati.

Najbolje izrabimo prostor na gredi, ako sadimo v trikotni zvezi, t. j. da med dve sadiki v prvi vrsti vsadimo eno itd. Razdalja pa se ravna po velikosti povrtnine, ki jo doseže, ko doraste.

Končno še omenjam, da je krajšanje korenin in listja na sadikah ob presajanju napačno in škodljivo.

PLAČAJTE NAROČNINO!

Filatelija

Znamke kot predmet špekulacije

Zanimivo poglavje sodobne filatelije

Zlasti v zadnjem času se je razpasla navada, da filatelisti kupujejo znamke, ki so na novo izšle, takoj po izidu, in sicer za naravnost ogromne cene, ne da bi se poprej informirali o višini naklade in drugih okoliščinah. Morda je to posledica izrednega navdušenja, po katerem je doslej še vsakogar glava bolela. To velja v prvi vrsti za nove filateliste, ki o zbiranju še nimajo dosti pojma.

V sedanjem vojnem času izide mnogo znamk, za katere je takoj ob izidu težko ugotoviti, ali so spekulativne, ali imajo veliko naklado, ali so plošče odnosno kliši̇eji uničeni, itd. To so namreč zelo važne postavke za ugotovitev kupne cene in prave vrednosti.

Vzemimo konkreten primer! Ni dolgo tega, ko je nova srbska vlada izdala znamke s pribitkom v korist beguncev odnosno za obnovo Smedereva. Nominala teh znamk je bila visoka, dobile so se pa le na «karte», kakor je ironično pripomnila nemška revija «Sammlerschau». Komplet je obsegal dva bloka, četvorček in serijo znamk. Ko so se omenjene znamke prikazale na ljubljanskem filatelističnem trgu, so jih prodajali po 1800 lit. Kdor je v svoji nepotrpežljivosti znamke takoj kupil, jih je res drago plačal. Danes lahko dobite iste znamke za 300 lit, in mislim, da bo cena še padla. Pa tudi pred vojno je bilo veliko podobnih primerov. Gotovo jih je veliko, ki se jim stisne srce, ko se jim pri pregledovanju njihove zbirke ustavi pogled na bratislavskem bloku, ali na drugih podobnih znamkah. Lepe denarje so stale takrat — takoj po izidu.

«Omejena naklada,» so pisali listi, izkazalo se je pa, da se pojem besede «omejen» razteza včasih v milijone.

Kakor sem že omenil, ni torej ne koristno ne pametno, da hiti filatelist na vrat na nos kupovat nove znamke, takoj ko izidejo. V mislih imam le takšne znamke, ki že kar «diše» po špekulaciji, in ne znamk držav, ki so znane po solidnosti že desetletja. Res je sicer, da se pozneje marsikatere znamke le težko dobe in da so seveda draže, a to ni opravičilo.

Gotovo se še spominjate, kako so prej filatelisti radi zbirali romunske znamke. Zdaj je takih filatelistov dokaj manj. Kaj je vzrok tega? Skoraj vsak dan nova serija. Po možnosti še blok z nominalo najmanj 200 lejev. Pa pribitki seveda! Višek užitkov: 1 + 99 lejev! Nadalje kilometrske serije in razni drugi domisleki, ki filatelista zelo bodejo v oči, še bolj pa v žep.

Nazadnje je to izprevidela tudi romunska poštna uprava. Sklenila je namreč, da odslej pribitek ne bo višji od 50% nominala, in da poslej ne bo izšlo več kakor ena serija na leto, in da mora ta serija popolnoma nadomestiti redno izdajo. To bodo torej obvezne dobrodelne znamke, v prometu pa bodo smele biti le decembra in januarja vsakega leta.

Da, ko bi temu sledile vse države! Tako se pa dogaja, da izide serija s pribitkom, poleg tega še serija z obeski itd. Vzemimo samo primer znamke za ujetnike v Srbiji. V *eni* poli so naslednje *različne* znamke *iste* vrednosti: z mrežastim podtiskom, brez njega, s cirilska črko «S» v podtisku, z isto črko, asimetrično. Monogram umetnika, ki je napravil osnutek (seveda le na eni sami znamki) kajpak tudi ne sme manjkati. To pa še ni dovolj! Mrežica je lahko tiskana tako, da so kljukice obrnjene navzgor (uuu), so pa lahko tudi navzdol (nnn)! To izdajo znamk je imenovala bratislavska revija «Donaupost» —

Znamk takšnih držav ne zbiramo več. Kar se pa tiče visokih cen in tistega, kar sem omenil v začetku, pa pomagata pamet in potrpljenje.

D. Gruden

ZRCALO naših dni

Za vsak prispevek v tej rubriki plačamo 8 lir

»Kruha pa ne maram!«

Ni dolgo od tega, ko sva z mamo sedeli pri kosilu. Pozvonilo je. Pred vrati je stal mlad moški in prosil miloščine. Mama mu je odrezala kos kruha in mu ga je sama nesla. Ostala sem v kuhinji in prisluškovala. Slišala sem mamo, kako mu je rekla:

»Drugega vam nimam dati kakor košček kruha, čeprav težko.«

Moški ji pa odgovori:

»Gospa, kruha pa ne maram, ga imam sam več ko preveč!«

Odšel je, z mamo sva se pa nemo spogledali. Danes, ko drugim tako primanjkuje kruha, so še nekateri, ki imajo več ko preveč! Uverjena sem, da bo takšen človek tudi darovanega kruha še lačen.

ŠPORTNI TEDNIK

Uveljavljajo se že tudi drugi športi. — Dvajseto kolo v nogometu. — Dogodki preko mej.

V drugi polovici marca je za športnika že bujna spomlad. Njega ne briga toliko toplomer in vse, kar je v zvezi z vremenskimi meritvami; ko sestavlja svoj športni koledar — davno pred pravimi nastopi — je še debela zima. Za drugo polovico marca misli, da bodo vremenske razmere dovoljevale štart te in te športne panoge, pa se po tem ravna.

Minulo nedeljo so odpravili v Romi državno prvenstvo v teku čez drn in strn. Prihodnjo nedeljo bo otvoritvena kolesarska dirka. Tudi ostale športne panoge pridejo kmalu na vrsto.

Dvajseto kolo v nogometu je prineslo naslednje rezultate (v skupini A):

Ambrosiana-Lazio 0-1, Livorno-Liguria 2-0, Modena-Torino 3-0, Napoli-Triestina 0-1. Bologna-Venezia 2-0, Juventus-Atalanta 1-1, Genova-Milano 1-1, Roma-Fiorentina 1-0.

Vidne so najprej tri zmage na tujem; to se ne dogaja v italijanskem prvenstvu vsake nedelje. Značilen je poraz vodeče Venezije, ki je morala po njem za dve mesti niže. Vztrajno prizadevanje je Torinu dalo zadoščenje; sedaj se nahaja na samem vrhu razpredelnice (kjer utegne ostati še prihodnjo nedeljo, ko bo imel doma opravka z Napolijem). Omembe vredna sta gladka uspeha Bologne in Rome, kakor tudi polovična neuspeha Genove in Juventusa.

Po nedeljskih uspehih in neuspehih se je položaj v razpredelnici močno spremenil. Vodi Torino z 28 točkami, za njim je Roma s 27, pa Venezia s 26 točkami. To je obenem vodilna trojka, od katere je do Genove na četrtem mestu za tri točke razlike. Genova, Juventus, Bologna in Lazio tvorijo drugo skupino od 23 do 21 točk. Nato imata Ambrosiana in Triestina po 19, pa Milano, Atalanta, Livorno po 18, Liguria in Fiorentina vsaka 17, na koncu sta Napoli s 14 in Modena z 12 točkami.

Dvajseto kolo pod streho — se pravi, odpravljeni sta dve tretjini tekmovanja. Če se ozremo nazaj na prvo tretjino, da, celo na konec prve polovice — kolika sprememba! Takrat je še bila Triestina v vrhu ali blizu njega, globoko v sredini ali celo v spodnji hiši se je nahajal Torino. Kolike spremembe bo še utegnila vreči tretja tretjina tekmovanja?

Seveda ni potem nikako čudo, če so vsaj nekatere tekme močno obiskane. Tudi to kolo je imelo preko 100.000 gledalcev, od katerih sta se dve tretjini zbrali na igriščih v Romi, Milanu in Bologni.

Znatno zanimanje je bilo tudi za dogodke v skupini B. Bari ima svoje močno in zvesto občinstvo; tokrat, ko je šlo za to, da se morda spet dvigne na prvo mesto, ga je zbral na igrišču do 7.000. Še večji «firbec» je bil za dogodke na tekmi Vicenza-Padova. To tekmo je gledalo 11.000 ljudi (utržka je bilo okroglih stotisoč lirc). Padovancem se je posrečilo, česar letos še nobeno moštvo ni doseglo: porazili so prvič Vicenzo, povrhu na njenem igrišču.

Tako je Bari spet sédel na prvo mesto, Padova se je pa tesno prislinila k Vicenzi. Tudi v tej skupini se odpira zanimivo in napeto končno tekmovanje.

V svojem oddelku skupine C je Pro Gorizia krepko in brez konkurence v vodstvu. Za praznik sv. Jožefa so postavili na spored nekaj zaostalih tekem te skupine.

*

Po svetu se tudi gibljejo. Španci so imeli v gosteh Francoze in so jih v Sevilji porazili 4-0. — V Švici so igrali pokalne tekme, v katerih so nastopila v glavnem prvorazredna moštva. — Iz Švice javljajo dva nadaljnja uspeha zagrebškega Gradjanskega: v soboto Gradjanski Young Boys 3-2, v nedeljo Gradjanski-Lausanne 3-0.

O. Č.

Po trudapolnem delu — zabava in razvedrilo v »Družinskem tedniku«!

Nenavaden natečaj

Kaj vse bi ljudje za denar naredili

Ženske po nobeni ceni ne maraje veljati za blazne, moški si pa ne dado barvati las rdeče in zeleno

V poplavi raznih duhovitih in manj duhovitih natečajev je gotovo med najzanimivejšimi natečaj, ki si ga je pred leti izmislil neki francoski časnikar. Hotel je dognati, kaj vse so ljudje pripravljeni za denar storiti in je zato bralcem svojega, dokaj obširnega lista zadal vrsto prav zanimivih in nekoliko drznih vprašanj. Odgovori na ta vprašanja kažejo zanimivo razliko med moško in žensko psiho in odpirajo poglede v globino duše modernega človeka.

V nedeljski številki nekega francoskega lista je lahko vsak bralec med drugim prebral naslednja vprašanja:

1. Kolikšno vsoto zahtevate, da bi izvršili umor, ki ga ne bi ljudje nikoli odkrili?

2. Koliko denarja zahtevate, da bi stanovali pet let v kar se da razkošnem in udobnem stanovanju, imeli najboljšo jedačo in pijačo, toda pod pogojem, da vseh pet let ne bi videli nobenega živega bitja?

3. Koliko denarja bi zahtevali, da bi si dali lase pobarvati z ognjeno rdečo ali strupenozeleno barvo?

4. Koliko zahtevate, da pristanete na pogoj, da boste vse življenje vsak mesec en dan veljali za blaznega?

5. Kaj zahtevate za gotovost, da boste čez petnajst let umrli, računajoč od današnjega dne dalje?

Bralci so odkrito in pogumno odgovorili na gornja vprašanja, kakor zahtevajo pravila natečaja. Iz odgovorov je očitno, da moški svoje sposobnosti cenijo dokaj više kakor ženske, zato so pa tudi trdno odločeni, da gredo povsod in vselej do konca.

Večina moških je pristala, da izvrši umor, ki ne bo nikoli odkrit, za ceno dveh in pol milijona frankov. To je bila najvišja cena sploh, ki so jo za kaj zahtevali. Neka mlada Marsejčanka je pa odgovorila, da takoj izvrši umor, če ji izplačajo na roko pol milijona frankov.

Ženske so razmerno še dokaj skromne glede cene, za katero si dado obarvati lase strupenozeleno ali ognjenordeče. Že za četrt milijona frankov si da povprečna ženska pobarvati lase s kakršno koli čudovito barvo, toda neki zlobnež je odgovoril, da bi marsikatera ženska še sama plačala lepo vsotico denarja, če bi dobila res lepo strupenozeleno barvo, ki bi se ujemala z odtenkom njene večerne obleke...

Drugačni so moški. Noben moški ni pristal na barvanje las s strupenozeleno barvo izpod pol milijona frankov, kar je že dokaj visoka številka. Neki plešasti šaljivec je pa odpisal, da bi brezplačno pristal na barvanje las s kakršno koli barvo, samo če bi imel še vsaj en las na glavi.

Zanimivo je, da med toliko tisoči bralkami niti ena še za tako visoko ceno ni pristala, da bi enkrat samkrat v življenju veljala za blazno. Kakor vidimo, se ženske blaznosti bolj boje kakor slabe vesti...

Večina bralcev je mirno pristala, da bi umrli čez petnajst let, toda vsaj za ceno milijona frankov. Ljudje se potem takem smrti manj boje kakor krivde umora, zakaj za smrt je bila najvišja cena milijon frankov, za krivdo umora pa dva in pol milijona frankov...

Čeprav ta natečaj ni imel niti praktičnega, niti resnega namena, je zbudil tudi pri francoskih psihologih veliko pozornost, nič manjšo kakor med kar najširšimi sloji francoskih bralcev, ki so se lahko od srca načudili in tudi nasmejali.

Francozinje si znajo pomagati

Počasi, toda zanesljivo na Francoskem svilene nogavice izumirajo. Če se na cesti pokaže brhka Parižanka v tenčičnih svilenih nogavicah, se ženski svet zavistno, moški svet pa občudujoče obrača za njo. Pariški lepotni saloni so si torej jeli prizadevati, kako bi kar najbolje nadomestili svilene nogavice.

Poleti se je v kozmetičnih salonih čez noč pojavila neka krema, ki so si jo ženske lahko namazale na gole noge, pa je kar dobro pričarala videz svilene nogavice, posebno če ti je prijateljica z velikim trudom natanko začrtala ‚šiv' na nogi. Ta navidezna nogavica je bila pa sicer prijetna za poletje, toda za hladnejše dneve neuporabna.

Kemiki v lepotnih salonih so si dolgo belili glave, kako bi izumili nogavico, ki bi tudi grela. Neka bistra glava je pred kratkim poslala na lepotni trg nov izum: tinkturo za risanje nogavic, ki greje. Glavna snov te tinkture je — česen. Upajmo, da je ta tinktura brez duha, sicer se ženski svet kljub toplotni reakciji ne bo ogrel zanjo.

Zbogom milni mehurčki!

Na Kitajskem poznajo dokaj nenavadno umetnost, in sicer spuščanje milnih mehurčkov. Posebni ‚umetniki' potujejo od vasi do vasi in spuščajo prelepe milne mehurčke v mavričnih barvah. Važno je, da se takšen mehurček dolgo ne razpoči in da je lepe barve.

Vojna je tudi tej ‚umetnosti' prirezala peroti. Ker ni mila, ni milnice in kajpak tudi ni mogoče več delati milnih mehurčkov. ‚Umetniki milnih mehurčkov' bodo pač vso vojno brezposelni.

Sostituto del Reggente Horthy e Viceregente d'Ungheria è stato nominato suo figlio Stefano Horthy, nato nell'anno 1904. Il nuovo Viceregente, ingegnere di professione e membro del senato, quale presidente delle ferrovie dello Stato, è molto popolare in Ungheria e gode fama di intrepido pilota e di eccellente sportivo. — Za namestnika madžarskega regenta Horthyja so imenovali Štefana Horthyja, njegovega sina. Štefan Horthy, rodil se je leta 1904., je na Madžarskem zelo priljubljen in slovi kot neustrašen pilot in izvrsten športnik. Ko poklicu je inženir in je kot predsednik državnih železnic član zgornje zbornice.

Ribolov ob japonski obali

13 ptičev in en sam ribič

Kormorani, nekakšni sladkovodni galebi, še bolje jastrebi, so posebno dobri lovci rib. Ob nekaterih japonskih obalah živi posebna vrsta teh ptičev, znamenita po svoji spretnosti v lovu na ribe pa tudi po svoji požrešnosti. En sam kormoran požre na dan tudi do dve kili rib.

V vzhodni Aziji so si prekanjeni ribiči izvežbali kormorane za pomagače pri ribarjenju.

Ko se japonski ribič poda na ribolov, vzame s seboj jato udomačenih kormoranov. Ptiče priveže na vrvco za nogo, vsak kormoran ima okrog vratu kovinast obroček, ne širši od vratu. Ribič odpelje čoln z jato na reko ali na odprto morje. Kmalu pošlje ptiča za ptičem v vodo; prav tako hitro se vračajo iz vode z bogatim plenom v kljunu. Radi bi ga požrli, toda kovinasti obroček jim to zabrani. Ribič jim plen vzame, njim pa pozneje vrže kakšno ribico. Potem se mora pa kormoran pognati na lov.

Voda je še bolj kakor zrak pravi element kormoranov. Niti motorni čoln ne more ujeti brzega plavača, nobena ribica se ne more izmuzniti drznemu roparju, ki mu krila služijo za vesla. Samo dvoje vrst ptičev prekaša kormorane: pingvini, ki dosežejo tudi hitrost deset metrov na sekundo pri svojem letu, in ptiči s kačjim vratom, vrsta, ki je pri nas čisto neznana.

Lov s pomočjo kormoranov je poleg tehnično najmodernejše izpopolnjenega ribolova zelo priljubljen. Nekaterim ribičem se je posrečilo celo tako ukrotiti te divje morske roparice, da doma ležejo jajca, ki jih pozneje kure izvale. Lov s kormorani je že star, saj so ga poznali že v začetku 17. stoletja.

Moda 1942

Pariška moda je kljub vojni še zmerom čila in živahna. Modni ustvarjalci si pa niso še na jasnem, kakšna naj bi bila tipična moda letošnjega leta. Čemu bodo podobne ženske v letu Gospodovem 1942? Konzervativnejši so še zmerom za obliko ‚soda' ali ‚vaze z dvema ročajema', za silhueto, ki je v Parizu lani prevladovala. Kajpak ne smemo tega vzeti dobesedno, zakaj, kje je na svetu ženska, ki bi hotela biti podobna sodu?

Naprednejši so si pa že izmislili novo modo, in sicer v oblekah, ki so podobne oblekam naših babic in imajo velike naborke v zadnjem delu krila...

Kmalu bomo izvedeli, kdo je zmagal v tem skorajda enakem boju, in kateri modni smernici se bomo morali prilagoditi. Drage bralke, kaj pa ve pravite? Na koncu koncev imate tudi ve nekaj besede, zakaj čeprav mode ne ustvarjate, je vendar moda vam posvečena. In to je glavno, ali ne?

Jokaj se Bajaco!

V Mandelieuju v južni Franciji je pred kratkim umrl znani francoski klovn Porto. Ko je to izvedel njegov prijatelj in tovariš, klovn Aleks, ki je ostal v Parizu, je prišel na nenavadno in ganljivo zamisel.

Odšel je v neko kavarno na Place-Pigallu, kjer je središče in shajališče cirkuških umetnikov iz vse Francije, in prej tudi iz vsega sveta. Vzel je reklamni letak, na katerem so bila pred leti tiskana oznanila za skupni nastop Porta in Alexa, in napisal posmrtno oznanilo med reklamne vrstice.

Ta živobarvni in vendar žalostni lepak je obesil na kavarniški zid; ves pariški cirkuški svet je kmalu izvedel za smrt svojega tovariša. Kmalu so se pod nenavadnim oznanilom nabrali venci in šopki cvetlic...

Srebrne električne žice

V Mehiki je sedanja svetovna vojna marsikje pokazala neslutene in daljnosežne posledice. V tej deželi pridobivajo zelo veliko srebra, medtem ko sploh nimajo bakra, ki je zelo potreben za vojno industrijo.

Zato so sklenili, da bodo povsod, kjer je le mogoče, nadomestili baker s srebrom. To je videti na prvi pogled potratno, toda če je srebra tako rekoč kakor smeti, so srebrni izdelki cenejši od bakrenih in je baker celo večje razkošje od srebra.

100.000 ton srebra so zdaj izročili mehiškim inženirjem za izdelavo vseh tistih tehničnih izdelkov, kjer baker lahko nadomestimo s srebrom. Inženirji ne bodi leni so takoj nadomestili vse bakrene žice pri električnih napeljavah s srebrnimi. Človek se nehote vpraša, ali bo moral odslej pod vsakim brzojavnim drogom stati stražnik?

Moderna poroka

Pogosto beremo o nenavadnih porokah, bodisi v letalu, na konjih, celo na slonih ali v spalnih vagonih. V Nemčiji sta se te dni dva zaročenca poročila dokaj nenavadno, in sicer po telefonu.

Neka Hilda Kamolerjeva iz Dresdna se je poročila s svojim zaročencem, ki jo je čakal na drugem koncu telefonske žice v Pragi. Najprej je spregovoril duhovnik; prebral je sporočilo zaročencema, nato pa vprašal ženina, ali se hoče poročiti. Ko je dobil zaželeni ‚da', je predal slušalko nevesti, ki je nato dahnila vanjo svojo privolitev... Poročne prstane sta ženin in nevesta izmenjala po pošti.

Čudno dokazovanje nedolžnosti

Še ob koncu 17. stoletja so v ameriški državi Virginiji pri umorjencih uporabljali tako imenovano »dotikalno metodo«. Tisti, ki so ga osumili umora, je moral položiti svojo desno roko na umorjenca. Umorjenec bi moral v primeru, da se ga je dotaknil njegov morilec, dati nekakšno znamenje.

Leta 1663. so tako prisilili neko farmarsko družino, da so njeni člani drug za drugim polagali roko na nekega umorjenega črnca. Čeprav je bila družina osumljena umora, so bili vsi njeni člani oproščeni, ker umorjenec pri njihovem dotiku seveda ni dal nobenega znaka.

Rekord v pisanju ljubezenskih pisem

Največ ljubezenskih pisem, kar jih je sploh kdaj napisala kakšna ženska roka, je napisala Julietta Drouetova, prijateljica Victorja Hugoja.

Ta ženska se je s pisateljem poznala nič manj ko petdeset let. V teh dolgih letih komaj nekaj let nista bila skupaj in vendar mu je v tem kratkem času poslala več ko 15.000 strastnih ljubezenskih pisem.

Kako so pred sto leti poljubovali roko

V nekem damskem modnem časopisu iz leta 1855. lahko prebereš spodnje zanimive vrstice:

Angleži so že zdavnaj črtali rokopoljub iz dokazov galantnosti, zato na Angleškem poljubljanje rok ni več v modi. Francozi so ta dokaz ljubezni in spoštovanja omejili na starejše dame in na zaprte prostore. Nemci zelo varčujejo z rokopoljubom, kar pa ni mogoče trditi o navadnih poljubih.

Neka dobro vzgojena dama je izjavila, da po rokopoljubu lahko presodi značaj moškega. Bežen poljub na rokavico ali na konce prstov: vetrnjak in lahkomiselnež; dolg, topel poljub: oboževalec prijetnega značaja; ognjevit, odločen poljub: trden, samozavesten človek; strasten poljub, ki morda pusti celo nekaj sledu: nevzgojen neobrzdanec; nežen, toda čvrst poljub s rahlim potegljajem roke k srcu, ki ga čuti samo dama: izbrani ljubimec; poljub na zapestje: dokaz vztrajne, platonične ljubezni. Poljub brez čustva: zakonski mož po dvajsetih letih ‚srečnega' zakona.

Gornji leksikon za poljube vsekako ni čisto nezanimiv, zato si ga lahko marsikatera bralka zapomni, zakaj poljubljanje rok hišne gospodarici je v modi še danes.

ŠIROM PO SVETU

Dobavo električnega toka so francoske oblasti skrčile v letošnjem marcu za 23%. V Parizu so na primer v začetku marca odklopili električni tok 300 podjetjem, ker so prekoračila dovoljeno porabo toka. Tudi mnogo zabavišč, kavarn in gostiln so zaprli. V Toulousu so iz istega vzroka zaprli 90% vseh kavarn.

2000 ljudi je moralo v Subotici zapustiti svoja stanovanja zaradi čedalje bolj naraščajoče talne vode. Velika večina subotiških hiš je v veliki nevarnosti, da jih voda izpodkoplje.

10.000 kil las so zbrali lani Danci pri svojih brivcih. Uporabili jih bodo pri izdelovanju klobučevine, za podplate copatov in drugih klobučevinastih izdelkov.

Okrog 12.000 ljudi so rešili iz poplavljenega Vidina in jih prepeljali v Sofijo. Doslej se Donava še ni umaknila v svojo strugo in še dalje poplavlja. Narasla je za osem metrov.

Cigarete, ki se same prižigajo, so iznašli štirje madžarski visokošolci. Takšno cigareto ni treba prižigati z vžigalico ali vžigalnikom. Kakor hitro jo kadilec dene v usta, se že vžge s pomočjo oksidiranja.

20.000 ton žita je dala Grkom na razpolago argentinska vlada. Grška vlada bo dala za prevoz tega žita na razpolago svoja prevozna sredstva.

Budimpeštanci so zelo navezani na telefon in ga za vsako malenkost uporabljajo, tako da poštna uprava ne more več zmagovati velikega telefonskega prometa. Zato bo telefonska uprava budimpeštanske pošte vsakemu telefonu priključila še napravo, ki bo vsak telefonski pogovor po preteku petih minut prekinila.

Najhladnejše mesto na svetu leži po mnenju profesorja Kerskija na visoki planoti Oimekun v Sibiriji. Mraz v tem mestu doseže 78 stopinj pod ničlo. Profesor trdi, da pri prebivalcih tega mesta pri dihanju zaradi mraza nastajajo čudni, predenju mačke podobni glasovi.

Velika poplava grozi nižini med Donavo in Tiso na Madžarskem. Doslej so oblasti zaradi varnosti izpraznile 700 vasi. Voda silno narašča zaradi ledu, ki je zatrpal odtok Donave pri Železnih vratih.

ZGODNJA POMLAD

Zgodnjo pomlad lahko po obotavljanju, po dnevih pobitosti in novi nenadni razsvetlitvi primerjamo z ljubeznijo. S prvo ljubeznijo. Že se nam vsa preda in nam spet ubeži, vsa prekipeva dvomov, pa tudi veselja in zanesenosti. Že je vse prevzela s svojo navzočnostjo in vendar je ne vidimo. Slutimo jo, čutimo in uganemo.

Počasi se razprostre njena čudovita pričujočnost čez naravo; njena zmagovita moč se kaže v napetih brstičih, kipečih v sinje nebo, njen omamni čar v mehkem vetriču, ki zaveje z brd, in njen nemir v toplem vonju zbujene zemlje. Vsa njena blaženost je ujeta v drobne stvari, toda ali niso prav te drobne stvari tiste, ki nam dajo slutiti neskončnost? Ali ne more ena sama beseda, ena sama solza izraziti najgloblje življenjsko čustvovanje? En sam cvetoč zimzelen je zadoščal, da se je Jean Jacques Rousseau, slavni francoski pisatelj, razjokal, zakaj v njem je doživel vso lepoto in vso minljivost pomladi.

Lesnike, ki vzcveto v marcu, skrivajo v svojih malih, rumenih kitah že razkošni poletni vonj po medu. In rožnati volčin, ki se bo vsak čas razpel, združuje v svojem skrivnostnem vonju obljubo vseh vonjev, skrivnost vseh cvetnih čašic, ki se bodo šele pozneje odprle.

Zgodnja pomlad nam pa prinaša tudi nenadne udarce v hrbet. Pepelnato sivo nebo se boči nad zemljo, rezek veter stresa nežna stebelca. Zdi se, da je vse za zmerom izgubljeno. Pogledamo skozi okno in pravimo: »To leto ne bo pomladi.« In nato se kakor ljubljeno bitje spet pokaže sonce in nas vse ovije v svojo toploto... Vse se zdi novo, kakor umito, čudovita, močna slast nam zapolje po žilah. In plaho, ranjeno srce naposled spet doživi to nepojmljivo izpremembo, ta čudoviti praznik. Komaj si drzne verjeti, da je vse res, komaj se upa predati novi, varljivi veri. Predobro ve, kako se končajo sanje o veselju.

Prav zato se morda človeško srce vse bolj nagiba k tej plahi, nežni predigri, človeško uho rajši dojema zabrisane, mile poltone, ker še ni vajeno zmagovite, s ptičjim petjem in razkošnim cvetjem ovenčane prave pomladi. To drobno, sinjo zgodnjo pomlad ljubimo, ta čas, čigar čar je težko določiti, čigar cvetje je še nežno krhko.

NAŠ NAGRADNI NATEČAJ

KOTIČEK ZA PRAKTIČNE GOSPODINJE

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Cvetačna omaka

Cvetačo razrežemo na tanke koščke, jo operemo in nekoliko skuhamo. Ko je že do polovice kuhana, jo odcedimo, v posodo pa stresemo dva ali več kuhanih krompirjev, prilijemo malo vode in dodamo še sesekljanega zelenega peteršilja, muškatovega oreška. Vse skupaj nekaj časa dušimo, potem pa dodamo cvetačo. Ko je cvetača kuhana, je jed gotova. Tako pripravljena cvetača nam da precej izdatno jed, ki je posebno priljubljena pri otrocih.

M. K., Ljubljana.

Korenjeva juha z rižem

Skuhaj četrt kile na kolesca zrezanega korenja v 2 litrih vode. Ko je korenje že skoraj kuhano, prideni pest riža. Ko je tudi riž kuhan, vse skupaj pretlači, stresi nazaj v lonec in prideni razredčeno prežganje, ki si ga pripravila iz malo masti in žlice moke. Osoli in prideni še žlico drobno zrezanega zelenega petršilja. Ko vse skupaj dobro prevre, zlij juho na opečen kruh.

M. M., Ljubljana.

Testenine s fižolom

Skuhaj fižolico do mehkega in je ne odlij. Posebej skuhaj makarone, jih odcedi, preplakni z mrzlo vodo in jih stresi med fižolico. Prideni precej paradižnikove mezge ali malo kisa. Posebej naredi iz malo masti in moke prežganje, v katero drobno nareži petršilj, česen, čebulo. Zelo dobra je tudi zelenjava, ki si jo pripravila za zimo. Da izboljšaš okus, jedi dodaj nekoliko slanine. Jed skuhaj pa tako redko, da jo ješ z žlico. Tako pripravljene testenine so tudi brez slanine zelo dobre in okusne. Paziti pa moraš, če dodajaš jedi slanino, da je ne soliš preveč, ker je slanina, ki jo dobivamo, precej soljena.

G. N., Ljubljana.

Kako odstranimo vodni kamen?

Splošno je znano, da razni kuhinjski posodi, kotličku za vodo itd. odstranimo vodni kamen s solno kislino, ki je pa draga. Še več pomislekov pa imamo proti njej, ker moramo biti pri delu z njo zelo previdne.

Cenejše, domače in enostavneje čistim vodni kamen s kisom. Močan, vroč, nikakor pa ne prevret kis vlijem v posodo, kjer se je nabral vodni kamen in pustim namakati. Čez čas kis odlijem, spet pogrejem in vlijem v posodo. To nekajkrat ponovim, da vodni kamen popolnoma izgine. Še boljši uspeh si pa zagotovim, če posodo namakam vsaj 24 ur.

H. K., Ljubljana.

*

Za vsak prispevek, objavljen v naši rubriki »Kotiček za praktične gospodinje«, plačamo 10 lir. Znesek lahko dvignete v naši upravi takoj po objavi v »Družinskem tedniku«. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil.

Vse prispevke naslovite na: Uredništvo »Družinskega tednika« (Kotiček za praktične gospodinje), Ljubljana, Poštni predal 345.

ZA BOLEZNI SO ZDRAVILA

Kako se počutite?

Za zobobol, glavobol, utrujenost in drugo

Zobobol: Ali veste, da kuhana ali omehčana figa, položena na boleči zob, omili bolečino? Te obkladke obnavljajte, dokler bolečina popolnoma ne popusti. Za figove obkladke vzemite suhe fige, jih operite in pustite kuhati 12 do 15 minut v mleku na milem ognju.

Utrujenost: Če ste hudo utrujeni, izpijte nekoliko tople in oslajene tekočine. Topla pijača vam bo vrnila potrebne kalorije, hitro prebavljivi sladkor vam bo pa vrnil izgubljeno energijo.

Osvežujoča kopel: Napačno je misliti, da dolgotrajna kopel krepilno učinkuje. Edino pravilno sredstvo, če se hočeš do dobra okrepčati in osvežiti, je kopel, ki traja največ deset minut v ne prevroči vodi. Potem se je treba korenito otreti in zdrgniti ter za 10 minut leči.

Glavobol: Poskusite enkrat tale trik: privežite si okrog glave širok svilen trak, a pazite! Biti mora iz čiste svile!

Mehurčki na jeziku: Zvečite kolikor dolgo morete nekaj suhih fig, zmeljite z zobmi mala zrnca in jih pustite nekaj časa ležati na mehurčkih, ki bodo kmalu izginili.

Mušica v ušesu: Mušica ali kakšna druga živalca kaj rada zaide v uho, kar je prav neprijetno, ker živalca obupno otepa in povzroči trganje v glavi. Samo eno sredstvo je, da se neprijetnosti iznebite: nagnite glavo na nasprotno stran, kanite v uho nekaj kapljic olja ali glicerina. Živalca bo prišla na površje in tako jo boste lahko vrgli iz ušesa.

Naša kuhinja

KAJ BO TA TEDEN NA MIZI?

Četrtek: Ohrovtova juha, pražen krompir, solata. Zvečer: Mlečna kaša.

Petek: Prežganka, kislo zelje, fižol. Zvečer: Koruzni žganci, kava.

Sobota: Obara, vodni cmoki. Zvečer: Makaroni z mesom, solata.

Nedelja: Goveja juha, krompir s kislimi kumaricami,[1] solata, kompot. Zvečer: Rižota, solata.

Ponedeljek: Fižolova juha, cvetača v omaki, krompirjev pire. Zvečer: Pasta fižol.

Torek: Gobova juha, ohrovt s krompirjem. Zvečer: Jota.

Sreda: Cvetačna juha, kisla repa, krompir v kosih. Zvečer: Jabolčna kaša.[2]

Pojasnila:

[1] **Krompir s kislimi kumaricami:** Krompir olupimo in zrežemo na majhne kocke. Na masti prepražimo žlico sesekljane čebule in malo zelenega petršilja. Na mast denemo krompir in pustimo, da se nekoliko opraži. Potresemo ga s pol žlice moke in dobro premešamo. Ko moka zarumeni, zalijemo z juho ali vodo ter osolimo. Ko je krompir skoraj kuhan, mu dodamo dve ali več na drobno zrezanih kislih kumaric.

[2] **Jabolčna kaša:** Več jabolk olupimo in denemo v kozico. Čeznje polijemo toliko vode, da so pokriti. Ko so popolnoma kuhani, jih pretlačimo. Jabolkom pridenemo toliko riževe moke, da dobimo precej gosto, kaši podobno zmes. Postavimo k ognju in jo skuhamo, osolimo in potresemo s sladkorjem. Preden jo denemo na mizo, jo še enkrat dobro premešamo, polijemo z mlekom in po okusu še osladimo in potresemo z zmletim cimetom. Jed je zelo tečna in redilna, posebno bo šla pa v slast otrokom.

OKVIRJI
za
SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE,
KLEIN
LJUBLJANA, Wolfova 4

Prvi znanilci pomladi v naravi so ptički, v ženski modi pa klobuki, ki se kaj radi okrase s ptičjim perjem. Gornja slika nam kaže mladosten spomladanski klobuk iz sive klobučevine; oblika je precej moška, zato jo pa nežno poživlja ptič z rožnatimi in sivimi krili.

Joj, kaj bo pa zdaj?!

Madež na namiznem prtu

Dobra gospodinja naj ne bo nikoli premalenkostna

Bila sem v gosteh. V sobi se je blestela čudovito pripravljena miza. Lahko bi rekla, da se je svetli porcelan kar lesketal v belini namiznega prta. Cvetlice so sklanjale svoje glavice iz lepe kristalne vaze. Med vsem tem so se svetili srebro in vabljive poslastice. V mislih se mi je zdela miza kakor izgubljeni raj. In greh, s katerim sem povzročila, da je miza na lepem izgubila ves svoj čar, je bil — madež na namiznem prtu. Nikoli več me ne bodo povabili, zakaj naredila sem na snežnobel prt grd rjav madež. Karajoči pogled gospodinje in gostiteljice je bil kakor žareč meč, ki me je smrtno ranil.

V Curihu v Švici je švicarska modna industrija te dni priredila velik spomladanski modni teden. V posebej za to okrašeni veliki dvorani se od jutra do večera radovednemu ženskemu, pa tudi moškemu svetu kažejo manekenke v najnovejših švicarskih modnih stvaritvah. Izredno simpatična je prireditev tudi zato, ker so vsi modeli narejeni iz blaga, izdelanega v Švici in v rokah švicarskih šivilj in krojačev. Na tej razstavi razstavljajo tudi konfekcionisti; vsakdo si lahko kupi novo spomladansko obleko, primerno ne samo svojemu okusu in modi, temveč tudi svojemu žepu. Med izredno uspelimi stvaritvami je pač gornja večerna obleka iz bele svile s tričetrtinskim plaščem iz švicarskih St.-Gallenskih čipk. Ta pesem mode, na kateri se lahko napase vsako žensko oko do sitega, se imenuje ‚Vezena pena' in je model Gaby Jouvalove.

Vendar so pa med gospodinjami tudi takšne, ki sprejmejo madeže z velikodušnim in vse odpuščajočim nasmehom. Zakaj so pa prav za prav namizni prti? Zato, da vsi madeži, ki jih tako radi naredijo vaši domači, povabljeni in nepovabljeni gosti, ne zamažejo lepe mize. Torej prt je zato tu, da se ga kratko in malo zamaže. Toda kaj, ko so še takšne gospodinje, ki gledajo na svet s perspektive madežev in se jim vsak tak madež zdi, kakor da bi jim onečastili njihovo čast. Pri teh gospodinjah so prijetno in dobro sprejeti tisti ljudje, ki ne naredijo nobenega madeža. Lahko je še tako bister in pameten človek, če po nesreči naredi madež na prt, je že padel v nemilost pri gospodinji. Gost kar trepeta pred opominjajočim gospodinjinim pogledom in bog ne daj, da bi kanila kakšna kapljica na prt. Joj, takoj se prične obdelovati prt z vsemi mogočimi pripomočki. Najprej priteče služkinja in njej gospodinja prepusti vse delo. Drugje zamenjajo prt ali pa denejo pod prt suho krpo. Če ostane kdo še dobre volje, temu želim prav iz srca dober tek! In če se je po prtu polila celo kakšna kapljica vina, tedaj potresejo po njem sol in poskušajo z raznimi posebnimi čarovnijami. Gost pa sedi ves osramočen pred nesrečo, ki jo je sam povzročil. Še malo in skoraj bi poklicali gasilce.

Lahko smo dobre gospodinje, če takšen madež blagohotno prezremo. Lahko smo dobre gostiteljice, če smo toliko velikodušne in to tudi storimo. Ljudi ne vabimo zato, da jih sramotimo. V naših domovih naj se dobro počutijo, prav tako, kakor če bi bili doma. Vedo naj za odpuščanje, četudi greše z — madežem na namiznem prtu.

Gospodinje so ponosne na svojo lepo posodo. Pravi gost bo kmalu spoznal, v kakšni skodelici mu je gospodinja ponudila čaj. Ogledoval bo skodelico, jo obračal in občudoval material in lepo izdelavo. Toda, kdor nekaj poseduje, mora biti pripravljen tudi na to, da vsako stvar lahko tudi izgubi. Sreča in steklo se pa na žalost tako hitro razbijeta. Če uporabljamo lepo posodo, se moramo od vsega početka sprijazniti z mislijo, da se včasih tudi kaj razbije.

Gostje in gostiteljica sedijo zadovoljni za mizo. Kar na lepem se pa zasliši obupen gospodinjin krik. Kaj se je le zgodilo? Ah, da! Porcelanast podstavek je eden izmed gostov postavil prav na rob mize. Gospodinja ga je v mislih že videla na tleh, v črepinjah. V razburjenosti je treba pričakovati samo to, da gost ni toliko živčen kakor njegova gostiteljica, če ne podstavek prav gotovo zleti po tleh. Zgodilo se ni pa prav nič. Samo gospodinja se med vso južino trese od strahu za svojo posodo. Kavo ali čaj naj rajši nalije v skodelice iz gline, toda goste naj vendar ne razburja. Lahko smo dobra gospodinja, čeprav se ne tresemo za svoje skodelice, pa četudi so še tako dragocene. Priljubljene in dobre gostiteljice smo pa, če sprejmemo tudi črepinje z nasmehom in mislijo, da nam prinesejo srečo, posebno takrat, če se razbije kakšen predmet, ki nam je bil drag.

Ali me hočete povabiti, draga gospa? Rada pridem, zakaj prepričana sem, da imate preproge, na katere sme človek stopiti, ne da bi se vam s tem zameril, da vaši parketi niso tako pološčeni, da moraš po njih samo po prstih. Upam tudi, da nimate blazin, ki so tako nežno vezene, iz tako dragocenega materiala, da jih človeku takoj potegnete v stran, če se le malo nasloni nanje. Ali imate prtiče zato, da jih smem uporabiti, ali bom kazmovana, če ga bom razgrnila? Dajte mi, prosim, rajši papirnati prtič!

Zakaj, draga gospa imate v sobi svetiljko z osmimi žarnicami in si moram pokvariti oči, kadar sem pri vas povabljena na urico kvartanja. Rada se bi, če me že povabite, pri vas počutila prav tako, kakor v svojem domu. Ali delam nered? Zamažem prelepe pepelnike, katerih niti vaš lastni mož ne sme uporabljati in včasih mi celo cigaretni pepel pade poleg pepelnika na mizo in tla.

Gostje v vsaki hiši delajo nered. Saj je vendar nekaj dobrega v tem, če uporabljajo prav vse stvari, zakaj drugače bi lahko zaspale spanje Trnjuljčice pod kopico prahu in čakale na tisti dan, ko jih boste spet očistili. Gostom ste pa lahko hvaležni tudi zato, da s svojim neredom prinesejo nekaj izpremembe v vaše tiho in enolično življenje.

Lahko smo dobre in varčne gospodinje, toda nikdar ne smemo biti malenkostne, da, še celo premalenkostne gospodinje V življenju je že tako, da tava človek iz reda v nered. Mogoče je to slaba usoda za žensko, da delajo drugi nered, sama pa mora samo pospravljati. Usoda je pa tudi to, da so po večji večini moški tisti, ki narede največji nered in da so ženske tiste, ki po vseh svojih močeh delajo red (ne samo v gospodinjstvu!). Toda nobena gospodinja naj ne bo sužnja prevelikega reda. Tudi lepoti jeza zaradi malenkosti škoduje. Sicer je na svetu toliko velikih reči, zaradi katerih se mora človek v resnici in po potrebi jeziti.

In za konec vam še odkrito povem, draga gospodinja, poskusite biti vsaj enkrat velikodušni in me spet enkrat povabite, čeprav sem vam prt okrasila z nelepim madežem!

Z.

ZA LEPOTO DOMA

Zastor je najlepši okras okna

Izbiramo čim tanjše in nežnejše tkanine

Moderna arhitektura s svojimi širokimi in nizkimi okni zahteva tudi izpremembo v zastorih. Danes naj bi posredoval zastor med preobilico zunanje svetlobe in svetlobe v prostoru, hkrati pa naj bi zakril oknov okvir. Zato je razumljivo, da so zavese iz tenkega, mehkega in prozornega materiala. Tudi moderna higiena je narekovala nove vrste zastorov ter zahtevala, da se odpovemo zastorom s težkimi resami, nabrki in našivi. Vsi ti okrasi niso nič drugega kakor imenitno zbirališče prahu in bacilov. Čim preprosteje je zastor krojen, tem lepši vtis naredi na človeka. Takšna izprememba kliče po nujnosti tudi v še tako starih in nemodernih stanovanjih.

Zastor krojimo lahko tako, da sestoji iz treh delov. Iz dveh stranskih in enega zgornjega dela. V dnevnih sobah in v delovnih sobah se pa omejimo lahko tudi samo na zgornji del zavese. Z novimi kroji zastorov so prišla v modo tudi nova blaga. Tako šivamo zastore zdaj iz tenkega in prozornega etamina, iz raznih svil in umetnih čipk. Vse takšne zastore uporabimo za spalnice, dnevne sobe, medtem ko za jedilnice in salone uporabljamo še zmerom težje blagove, kakor brokat ali kakšno težko svilo.

Minuli so časi, ko si lahko v trgovini kupil po svojem okusu že izdelano zaveso, saj so bila takrat vsa okna skoraj na isti način grajena. Danes pa imamo na razpolago velike izbire raznega tvoriva in si pustimo po meri narediti zastore.

Nov zastor lahko izpremeni nemoderen prostor tako, da se v njem dobro počutimo in nam kaj kmalu postane priljubljen in domač. Zato bi morali biti pri izbiranju zastora še posebno prevdarni in natančni, da bodo zastori res okras sobi in oknu.

Pošta mladosti

LJUBEZENSKI ROMAN IZ DANAŠNJIH DNI

29. nadaljevanje

Ko se je vračala domov, ji je bilo nekoliko laže pri srcu, kakor da bi se bila odkrižala težkega bremena. Zavedala se je sicer, da bi utegnila poskusiti z novimi oglasi, ki bi ji morda — da, morda! — priskrbeli boljšo službo, toda bila je že tako utrujena čakanja in razočaranj. Razen tega pa sedem sto dinarjev in hrana tudi ni tako malo. Glavno je, da bo kar najhitreje spet do glave tičala v delu, da ne bo utegnila misliti na pretekle dni...

XXI.

Arhitekt Marko Brezar je odložil šestilo in svinčnik in se zagledal skozi široko okno svoje sobe. Oči so ga peklo od več ur intenzivnega, napornega risanja, rad bi si jih odpočil na svežem zelenju vrta. Pozabil je, da je zgodnji oktobrski dež zagrnil pokrajino v sivo meglo in zabrisal vse barve.

Vzdihnil je in si prižgal cigareto. Zadnji čas ni bil zadovoljen sam s seboj. Zdelo se mu je, kakor da bi se bil izgubil v prostranem gozdu, iz katerega ni moči najti poti. Ta gozd so bile njegove misli, ki so ga kakor ovijalke vpletale v spomine, katerih se ni mogel otresti, najsi se je še tako trudil.

Kako slabo se je poznal, če je mislil, da bo lahko pozabil Alenko, kakor pozabimo dogodivščino iz predpustne noči! Kolikor bolj si je prizadeval, kolikor bolj je iskal pozabljenja v delu, se obdajal celo z nepotrebnimi skrbmi, toliko živahneje se je njegova domišljija igrala z dogodki, ki jih je bil preživel letošnje poletje in ki se niso dali več izbrisati.

Oh, kako se je trudil, da bi umetno pozabil. Spet je iskal družbo mladostnih prijateljev, s katerimi ga že več let ni vezalo nič drugega kakor študijska leta. Zdaj je zahajal z njimi na družabne večere, na nedeljske izlete v ljubljansko okolico, da, nekoč se ga je celo nažehtal, da bi jim bil kar najbolj podoben, toda vseeno se je zmerom počutil osamljenega, zunaj njihovega kroga. Če bi bil vsaj Jurij takšen kakor njega dni, veseljak in samec, bi iskal njegovo družbo, tako pa se je je celo izogibal. Prihodnji mesec naj bi bila Jurijeva poroka z Martino Skalarjevo, zato je imel zdaj čez glavo tistih nedoločenih predporočnih opravkov, ki so vsakemu moškemu s fantovsko nravjo še posebno zoprni. Jurij se jim je prilagodil s prirojeno dobrodušnostjo, zato so pa v Marku zbujali še posebeh odpor.

Tisto, kar bi se mu nekdaj zdelo resno in potrebno, se mu je zdelo zdaj smešno in odveč. Ni razumel Jurjevih skrbi glede novega stanovanja, glede naročenega pohištva, ki še ni bilo izgotovljeno, čeprav je že potekel določeni rok, ne glede samskega lista in drugih ‚učenih' listin. Vse to se mu je zdelo vsiljivo, zoprno in ga je spominjalo na čas, ko se je še sam ukvarjal z mislijo na poroko.

In če bi imel vsaj srečo v delu, toda tudi tukaj se je zdelo, kakor da bi mu zloben vražiček prekrižal visokoleteče načrte. Kakor da bi ga bila z Alenko zapustila dobra sreča, je imel zadnji čas samo smolo. Izdelal je natančen in zelo podroben ter zamuden načrt za vilo nekega ljubljanskega zdravnika, toda ko mu ga je predložil, ga ni hotel sprejeti. To bi še ne bilo tako hudo, toda ta zdravnik, ki ga je poprej skoraj vsak dan telefonično klical na posvete, ga nadlegoval z raznimi strokovnimi vprašanji in mu vzel mnogo ur dragocenega časa, zdaj načrta ni hotel plačati. Marko je bil preponosen, da bi mu ga ponujal in premalo podjeten, da bi ga tožil. Tako mu je ostal sicer načrt v rokah, toda bil je prirejen za osebne želje, razen tega zelo drag za izvedbo, da ni videl v bližnji bodočnosti možnosti, da bi ga praktično izkoristil.

Pri tekmovanju za preureditev in moderniziranje Glavnega trga je dobil njegov načrt komaj tretjo nagrado, čeprav je trdno upal, da bodo to delo njemu poverili, ne toliko zaradi zaslužka, temveč zaradi imena in časti. In zdaj še prodaja te nesrečne vile v Vikrčah, ki jo je bil komaj dokončal in ki se lastnik vanjo ni vselil, ker je umrl!

Tik pred vselitvijo je gospoda dr. Drganca, dvornega svetnika v pokoju, zadela srčna kap. Njegova vdova, zelo občutljiva in nekoliko živčna ženska, je naprosila Marka, naj posreduje prodajo te vile, na katero se je stari gospod tako veselil pa veselja ni mogel užiti. Marko sicer v nobenem primeru ne bi prevzel posredovanja, toda stara, od nenadnega udarca skrušena gospa se mu je tako smilila, da ji je rad pomagal, čeprav si ni bil na jasnem, kako bi kar najhitreje uredil to zadevo.

Čik v kristalnem pepelniku se je jel smoditi in ga neljubo poščegetal po nosu. Ugasnil ga je, nato pa vzel skorajda brez misli v roke telefonski imenik. Najbolje je, da poverim posredovanje kakšni realitetni pisarni, si je dejal in pričel prebirati naslove. Ustavil se je kar pri prvem: Realitetna pisarna in posredovalnica Anton Kovač, Meliška cesta 35. Odločil se je, da bo osebno stopil do agenta in mu razložil svojo zahtevo. Zadovoljen, da se je naposled odkrižal neljube skrbi, se je spet zatopil v delo in niti ni opazil, kako je svetlo sobo počasi zagrinjal prezgodnji jesenski mrak...

Ko je drugi dan okrog opoldneva stopil v pisarno Antona Kovača, mu je postalo skoraj žal, da je izbral prav ta naslov, zakaj mračna, suhoparno in skoraj ubožno urejena pisarna ni obetala bogve kakšnega obrata. Starejši, suhljat gospod, očitno lastnik, mu je pa s tako vnemo prihitel nasproti, da ni mogel več nazaj.

Razložil mu je, kakor je vedel in znal, kaj bi rad.

Gospod Kovač — zdaj se je bil že predstavil — se je z očitnim dopadenjem oklenil misli, da bo posredoval prodajo. Jel ga je vpraševati po ceni in legi hiše, po raznih prednostih, ki naj jih v ponudbi navede in je pokazal še dokaj gibčnosti in znanja v svoji stroki.

»Sestavili bomo ponudbo,« je naposled dejal, »dovolite, da pokličem našo uradnico, ki bo zapisala vaše navedbe in pozneje stilizirala oglase, ponudbe in reklamna pisma.«

Ko je odšel skozi stranska vrata, je ostal Marko sam. Nekam neugodno se je počutil na starem, škripajočem stolu, premišljujoč, kje neki se zdaj mudi uradnica, ki vendar spada v pisarno. Ni se še utegnil domisliti, kar so se odprla vrata in v sobo je stopila — Alenka.

Ko je zagledala Marka, se je njen obraz živordeče pobarval. Pobesila je oči, nato pa odšla k svoji pisalni mizi in v zadregi obračala neke liste, ležeče na njej.

»Gospodična Zajčeva, zapisali si boste nekaj podatkov, ki vam jih bo povedal gospod arhitekt,« je dejal gospod Kovač. Alenka je vzela list papirja in ga vteknila v starinski pisalni stroj. Še nekaj metrov proč je Marko videl, kako njene roke trepečejo. Nenaden kes se mu je zganil v srcu, toda skušal ga je s silo zatreti. Vnemarno je stopil bliže in jel narekovati.

Videl je, kako njeni drobni prsti begajo po črnih tipkah in opazil je, da se je nekajkrat zmotila. Z rok je romal njegov pogled na njeno sklonjeno glavo. Presenetilo ga je, da ima vlažne, skorajda mokre lase. Ozrl se je proti oknu, toda saj danes vendar ne dežuje! Njeni živahni kodrci so ji zlepljeni viseli na čelo, v obraz je bila zardela, kakor da bi se dolgo sklanjala nad ognjem.

Menda vendar ne kuha? se je na tihem vprašal in se nehote zgrozil. Zdelo se mu je, kakor da je tudi on kriv, da je iz svetlih in razkošnih Skalarjevih soban prišla v to mračno, ubožno luknjo. Ko bi jo počakal in jo povprašal, kako se ji godi? Kakor hitro se mu je ta misel spočela, je že vedel, da bo storil tako.

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga in lika domače perilo Parno čisti posteljno perje in pub.

tovarna JOS. REICH
LJUBLJANA

Potrpežljivo je poslušal agentova vprašanja in skušal nanje kar se da točno odgovoriti. Ko so se naposled dogovorili in ko je obljubil, da bo prišel po nekaj dneh vprašati za uspeh — pri tem je nehote pogledal Alenko, ki je še zmerom sklanjala glavo nad pisalnim strojem — se je poslovil.

Stopil je na cesto, ko je ravno zvonilo poldne. Zdaj se mu misel, da bi počakal Alenko in jo ogovoril, ni zdela več tako tuja. Nekakšno sočutno naklonjenost je čutil do nje, čustvo, ki bi se ga sicer sramoval, ki se mu je pa zdaj, ko je njuna ljubezen ugasnila, zdelo čisto upravičeno in celo naravno. Niti slutil ni, da jo bo s tem užalil in odbil.

Čakal je dolgo, toda ni je bilo. Stopil je na drugo stran ceste, da ga ne bi mogli opaziti, sam pa ni odmaknil oči od vrat in izložbenega okna. Videl je gospoda Kovača, ki je sam zaprl vrata in obesil napis, da je pisarna do dveh popoldne zaprta. Kljub toku ljudi, ki so hiteli z dela domov, se ni dal zmotiti in je nepremično upiral oči na drugo stran ceste. Zaman. Kazalec na električni uri bližnjega trga se je pomaknil že za pol ure proti eni, toda Alenke še zmerom ni bilo.

Že je skorajda obupal in hotel oditi, kar so se odprla vežna vrata hiše nasproti in skoznje je stopila Alenka. Bila je razoglava, plašč je imela odpet, v rokah je pa nesla veliko štruco kruha, pogrnjeno s krpo, vso belo od moke. Na temnem plašču so prav tako sivi oblaki izdajali, da je prišla njegova lastnica naravnost iz kuhinje.

Preden se je opomogel od novega presenečenja, je Alenka izginila v veži bližnje pekarne. Stal je še zmerom na svojem mestu, neodločen, ali naj jo počaka, ali ne. Zdelo se mu je poniževalno zanjo, da bi jo tako na lepem presenetil, toda hkrati je začutil vročo željo, da bi govoril z njo, da bi izvedel, kaj prav za prav zdaj dela in kako živi. In tako se je odločil, da bo počakal, da se bo vrnila.

Ni mu bilo treba dolgo čakati. Kmalu se je prikazala na pragu, to pot brez bremena. Otepala si je plašč in se nemirno ozirala okrog, kakor da bi slutila, da jo nekdo čaka.

»Dober dan,« se je priklonil Marko, v zadregi ne vedoč, ali naj bi jo imenoval po imenu, ali naj jo tika ali vika. Hladni pogled njenih sinjih oči, ki so bile danes skoraj sive, ga je poučil, da ne želi, da bi se ji preveč približal. Skoraj mu je bilo žal, da je podlegel svoji nenadni želji, toda nazaj ni mogel več. Pričeti bi moral govoriti, toda besede so mu obtičale v grlu in vedel ni reči drugega, kakor:

»Rad bi vas vprašal, kako živite, zato sem vas počakal.«

»Zakaj vas vendar to zanima?« je hladno dejala in v njenih besedah je jasno čutil odklonitev, »mislila sem, da med nama ni nobene vezi več.«

»Ali se ne spomnite najinega pogovora o zaljubljencih, ki se sporazumno razideta? Sami ste dejali, da ne vidite vzroka, zakaj naj bi pozneje drug o drugem slabo mislila in govorila? Saj so vendar na svetu še druga čustva, prav tako globoka kakor ljubezen.«

Sam ni vedel, kaj mu je narekovalo te besede, kakor hitro so bile izgovorjene, že niso bile več tisto, kakor komaj spočete v mislih. Od strani je pogledal Alenko. Pozorno ga je poslušala, nekoliko nagibajoč glavo proti njemu, da je lahko videl trpko črto, ki se ji je zarisala okrog nežnih ustnic. Nato je sunkovito zmajala z glavo, kakor da bi se hotela otresti neprijetnih misli in dejala:

»Zakaj naj bi to čustvo vzklilo prav na pogorišču ljubezni?« ga je vprašala. Ni mogel razumeti, ali misli resno. Izraz njenega obraza je ostal neizpremenjen.

»Ali bi vam bilo bolj všeč, da vas ne bi počakal?« je odkrito vprašal.

»Tega nisem dejala,« je tiho odgovorila, »toda ne vem, kaj naj bi se midva še pogovorila?«

Spet je čutil, da ga je odklonila. Če bi mu kdo drug tako očitno pokazal, da njegova družba ni zaželena, bi se takoj poslovil in odšel. Tukaj ga je pa zadrževala skrivnostna, nepojasnjena sila, ki ji ni bil kos.

Zdaj sta se že približala vratom, iz katerih je bila prišla. Nemirno se je ozrla vanje, nato pa na uro.

»Ali tukaj stanujete?« jo je vprašal.

»Ne.«

Najrajši bi jo vprašal, kaj vendar potem dela ob tej uri v tej hiši, toda zdelo se mu je, da je dovolj. Ni hotel pokazati, da je radoveden. Na koncu koncev bi si celo mislila...

»Ali mislite, da bo imelo posredovanje vaše agencije uspeh?« je izpremenil smer pogovora.

»Ne vem. Kar sem jaz tukaj, še ni bilo večjih posredovanj, kvečjemu za sobe in pohištvo,« je odgovorila nemirno ozirajoč se v vrata.

»Kakor koli, čez nekaj dni tako spet stopim k vam, menda mi ne boste v zlo šteli, če se vedem do vas kakor star znanec?«

Odkimala je, ne da bi odgovorila. Držeč roko na kljuki, je zašepetala: »Zbogom,« potem pa smuknila v temačno vežo, ne da bi jo utegnil udržati.

Nič kaj posebno dobre volje se je Marko napotil v menzo, kjer je kosil. Zdelo se mu je, da je storil nepopravljivo neumnost, hkrati ga je pa misel, da bo kmalu spet videl Alenko, da ima zdaj vsaj možnost, govoriti z njo, vznemirjala in hkrati opajala.

Alenka se je komaj da zavedela, kako se je vrnila v kuhinjo. Gospa Kovačeva, z ruto nedoločene barve na zlepljenih, črnih laseh, jo je skorajda nejevoljno pogledala, nato ji pa odmerila krožnik fižolovke in ga postavila na nepogrnjeno, s pločevino obito mizo. Alenka je čutila, da je že jela sovražiti to mizo, vendar je brez besede sedla in pričela jesti.

Njej nasproti sta sedela otroka; Tinki je bilo dvanajst let, bila je suhljat in nemiren otrok in zelo podobna očetu. Mlajši, Tonek, je bil pa kakor izrezan iz matere. Čeprav Alenka z njim ni imela skoraj nobenega dela, ji vendar ni bil pri srcu. Znal jo je prav tako temno izpod čela pogledati, kakor gospa Kovačeva, bil je miren in trmast otrok, ki mu nisi mogel do živega ne zlepa ne zgrda.

Zdaj, po štirinajstih dneh službe, si je Alenka že znala predstavljati svoje delo. Zjutraj je morala še pomagati pri urejanju sob, dveh nevelikih prostorov, obrnjenih na tlakovano dvorišče. Medtem je gospa Kovačeva odšla na trg. Služkinje niso imeli.

Tako okrog desetih jo je šef poklical v pisarno, kjer je morala pretipkavati pisma, sestavljati reklamne oglase, ki so jih obesili v izložbo, oblikovati kakšno pismeno ponudbo, v kateri je bilo pač treba poudariti predvsem prednosti kupčije in kolikor se da zabrisati nje nedostatke. Delo jo je sicer zanimalo, toda kaj, ko je bila tako hitro pri kraju. Že o pol dvanajstih je pc navadi spet prisopihala v pisarno gospa Kovačeva in jo ‚za trenutek' poklicala v kuhinjo. Tam je Alenka opravljala dela, ki jih nisi mogel ločiti od dela povprečne služkinje. Trebila je solato, lupila krompir, za razvedrilo pa še pomagala Tinki pri algebri.

Alenka se je bala, da ne bi zdrknila na stopnjo hišne pomočnice, zato se je rada ukvarjala z otrokoma, posebno s Tinko, ki je bila bistre glave, samo nekoliko živčna in površna. Opazila je tudi, da to posebno veseli njenega očeta, ki je večkrat prisedel k njima in poslušal Alenko, kako je to ali ono razlagala.

Dalje prihodnjič.

HUMOR IN ANEKDOTE

Paradoks

V veži neke porodnišnice visi napis: »Otrokom je vstop strogo prepovedan.«

Svet narobe

»Ali nimate več one ljubke tipkarice?«

»Ne, odpovedala je službo, ker je videla, da se šef poljublja s svojo ženo.«

Nerodno

»Prišel sem v ta kraj, samo da bi si našel nevesto. Kajpak mora biti pa pravo nasprotje od mene.«

»Oh, potem ste pa dobro naleteli, tukaj je dosti inteligentnih deklet.«

Poklon

»Povej mi, Tonček, ali spadajo mačke v družino roparskih živali?«

»Da, mucka moja.«

Dvomljivo

Zelo načičkana, zelo našminkana starejša dama s pobarvanimi lasmi stopi v draguljarno in zahteva, naj ji pokažejo prstane.

»Ali je pa ta briljant tudi pristen?« vpraša prodajalca, ogledujoč izredno lep briljant.

»Tako pristen, kakor vaši lasje, milostljiva,« zatrjuje prodajalec.

»Hm, potem mi pa pokažite rajši kakšnega drugega.«

Zadrega

»Oglejte si no to zoprno žensko! Kaj bi storili, če bi bili z njo poročeni?«

»Povejte mi rajši, kaj bi vi storili? To je namreč moja žena.«

Soglasje

»Samo enkrat v življenju sem bil z ženo istega mnenja.«

»In kdaj je bilo to?«

»Ko je gorelo in sva hotela oba hkrati skozi vrata.«

Prostost

Ona: »Že dolgo čutim, da misliš samo na to, kako bi bil spet prost in bi se poročil z drugo!«

On: »O, ne! Samo da bi bil prost!«

Iz otroških ust

Petrček in Marjanca gresta s starši na slikarsko razstavo. Med slikami zagledata sliko Adama in Eve pod drevesom spoznanja. Oba jo zvedavo začudeno ogledujeta.

Naposled vpraša Marjanca: »Kateri je Adam in katera je Eva?«

Nato Petrček: »Saj ne moreš tega vedeti, saj vidiš, da nista oblečena!«

Ples milijonarjev

Mladi umetniki so hoteli prirediti pustno zabavo. Imenovala naj bi se: ples milijonarjev.

Eden izmed njih je odšel v zavod za izposojanje mask.

»Danes bi se rad našemil kot ameriški milijonar,« je dejal, »ali mi lahko posodite elegantne pepita hlače?«

»Seveda!«

»Ali mi lahko priskrbite tudi frak?«

»Kajpak.«

»Imate tudi morda zelen cilinder?«

Tudi ta se je našel. Medtem, ko je izposojevalec zavijal stvari, je vprašal slikar:

»Ali mi lahko posodite tudi nekaj ameriških dolarjev?«

Adela Sandrockova

Nekoč je Adela Sandrockova zadela 5000 šilingov. Ko jo je kmalu nato njena prijateljica srečala v kavarni, je Adela tako grdo gledala predse, da jo je ta vprašala:

»Kaj pa vam je? Brala sem vendar, da ste v loteriji zadeli 5000 šilingov!«

»To je res,« je odgovorila Sandrockova, »toda kupila sem vendar dve srečki! In tako sem denar za drugo srečko vrgla proč!«

Požeruh

Franc Abt ni slovel samo kot skladatelj mnogih lepih pesmi, temveč tudi kot izreden požeruh. Nekoč ga je zalotil prijatelj posebno dobre volje.

»Kako, da ste tako veseli?« ga je radovedno vprašal.

Abt se je oblizil: »Pravkar se vračam od izvrstne večerje. Na mizi je stala čudovito dišeča in zlatorumena gosja pečenka.«

»Tako? Koliko vas je pa bilo pri mizi?«

»Samo dva.«

»Kdo pa še?« se je pozanimal prijatelj.

»Jaz in pa gos,« se je kakor samo po sebi umevno odrezal Abt.

NAŠE ZDRAVJE

Nega zdrave kože

Ker dobivamo zmerom dosti pisem, v katerih izprašujejo ljudje ne le o boleznih kože, ampak predvsem o spremembah, ki so več ali manj posledica pomanjkljive, oziroma napačne nege kože, smo se odločili navesti na splošno nekaj smernic o njeni pravilni negi.

Glavno negovalno sredstvo kože je voda. Voda čisti kožo, odpira pore, izvodila kožnih žlez, znojnic in lojnic. Omogoča izločanje teh žlez in pospešuje krvni obtok v koži. Ne smemo pa pozabiti, da tudi voda ni čisto nedolžno sredstvo. Ker je mrzla in vsebuje apno in magnezij, lahko izsuši kožo in jo napravi krhko. Premrzlih kopeli se moramo torej varovati. Zelo dobro pa dé po vroči kopeli kratkotrajna mrzla prha.

Prav tako kakor voda so za čiščenje kože važna mila. Dobro milo mora biti mastno in ne sme vsebovati prostih lugov. Koža na obrazu je velikokrat občutljiva tudi za dobro milo. V takšnih primerih moramo preizkusiti več vrst mila in tako najti pravo, ki nam ne bo škodovalo. Mastna koža zahteva uporabo spirituoznih mil, nasprotno pa suhi koži koristijo mastna mila. Uporabo pudrov moramo čim bolj omejiti. Pretirano pudranje zamaši kožne pore in že omenjena izvodila kožnih žlez, kar nikakor ni dobro. Posledice se kmalu pokažejo v obliki tako imenovanih zajedavcev. Izvodila se zaradi nepravilnega delovanja žlez in zastajanja izločkov v njih tudi lahko zagnoje, kar opazimo v obliki večjih in manjših mozoljev.

Oprezna masaža kože, posebno obraza, zelo koristi. Vendar mora biti strokovna. Masaža pospešuje pravilno kroženje krvi v koži in s tem pripomore njeni boljši in pravilnejši prehrani.

Pri negi las je prav tako važno umivanje kože na glavi, kakor čiščenje las. Če imamo mastne lase, moramo prati glavo vsaj na vsake tri tedne. Glavo moramo zmerom umivati v topli vodi. Za pranje plavih las je zelo priporočljivo dodati vodi kamiličnega čaja in uporabljati zmerom mastna mila.

Sušenje s toplim zrakom ni priporočljivo. Suhe lase moramo po pranju namazati s kakšnim odgovarjajočim sredstvom (lasno olje, orehovo olje, briljantina). Zelo važno je čiščenje las s ščetko in glavnikom. To opravimo temeljito vsaj vsak tretji dan. Ščetko in glavnik moramo pa večkrat očistiti v milnici.

Priporočljivo je masirati kožo na glavi, spet zaradi izboljšanja krvnega obtoka. Saj navajajo, da pleša nastane ravno zaradi slabe hranjenosti kože in na mestih, kjer je koža najbolj napeta in najmanj prekrvljena (na primer na temenu). Seveda to ni glavni vzrok. Splošno pravilno in higlensko življenje, pametno gojenje športa in zadostno gibanje na svežem zraku, vse to močno koristi zdravju las.

K negi kože štejemo tudi nego nohtov. Umivanje z milom in ščetko, pravilno rezanje nohtov, posebno kožice pri korenu naj bodo gl vne smernice. Pretirano gladenje ni zdravo niti lepo.

Povedati smo hoteli, da je pravilna nega kože preprosta, da se je vsak lahko brez posebne težave navadi, da prav lahko izhajamo brez posebnih maž, pudrov, tinktur in tako dalje. Moramo pa ravnati vestno, da se bomo obvarovali nevšečnosti, ki lahko nastanejo zaradi pomanjkljive kožne higiene.

Adelaida vztraja do konca

SKRIVNOST HOTELA RICHELIEUJA

»Kaj mislite s tem, Miss Adamsova?« je rekel s svojim piskajočim glasom. »Kako si upate, meni... mene...«

Očitno je po izrazu mojega obraza spoznal, da se še bolj bedasto vede kakor običajno, zakaj sredi stavka se je ustavil, nato je pa sladkobno nadaljeval: »Draga Miss Adamsova, saj menda vendar ne mislite, da se utegnem zanimati, kaj počne takale natakarica, ki je danes tu, jutri tam.«

»Vse lepo in prav,« sem rekla. »Kljub temu me zanima izvedeti, kaj se je zgodilo z Annie.«

»Kolikor vem, se z njo ni prav nič zgodilo,« je hlastno odvrnil. »Samo sporočila mi je, da je našla boljšo službo in da hoče takoj oditi.«

»Upajmo,« sem zagodrnjala. »Te mlade stvarce imajo očitno včasih smolo, kadar odidejo odtod. Tista Gwendolena na primer... Ali je ni pri New-Orleansu tovorni avto povozil, ko je bila namenjena v Hollywood?«

»Da, mislim, da sem nekaj takega bral v časopisu.«

Zmajala sem z glavo.

»Bila je neumna ko noč, a tudi pravi norec bi moral vedeti, da pot v Hollywood ne drži čez New-Orleans.«

Ciril je skomignil z rameni.

»Če bi ta dekleta imela kaj pameti, bi si prav gotovo izbrala drugačen poklic.«

»Bržčas,« sem rekla zamišljeno.

Hitro je odšel v kuhinjo. Očitno mu je bil razgovor postal silno neprijeten, kar sem z zadoščenjem ugotovila. Ne morem pomagati: Ciril Fancher mi je bil zoprn. Da se mi je posrečilo ujeziti ga, je mojo voljo vsaj toliko popravilo, da sem novo natakarico skoraj ljubeznivo vprašala, kako ji je ime.

»Gloria, gospa, Gloria Larue,« je odgovorila samoljubno.

Tako ti že ni bilo zmerom ime, dragi otrok, sem si mislila, ko sem opazovala njen privihani nosek, preveč našminkane ustnice in krepke, od dela rdeče roke.

»Po vašem imenu sodeč ste gotovo hoteli tudi vi k filmu?« sem pripomnila.

Odločno je prikimala.

»Seveda. To si pač vsa dekleta želimo.« Veselo se je nasmehnila. »Ali niste tudi vi kar nori od navdušenja, če vidite Joan Crawfordovo ali celo Clarka Gabla?«

Odkašljala sem se.

»Ne morem reči,« sem zategnila. »Kino mi je celo zoprn.«

Sočutno me je pogledala in zmajala z glavo.

»Nekateri ljudje so res od sile čudni.«

S temi besedami je Gloria Larue odbrzela in od tistega trenutka sem bila očitno v njenih očeh uboga, čeprav nedolžna norica.

Ko sem se zdaj ozrla po jedilnici, tudi sama nikakor nisem bila zadovoljna z delovanjem svojih možganov, nad katerimi se doslej prav za prav nisem mogla pritoževati. Zdelo se mi je, da bi morala imeti jaz, ki sem bila prav za prav središče teh strahotnih dogodkov, možnost razvozljati mrežo skrivnosti. V resnici sem pa tipala po temi.

Ko sem zdaj vse okrog sebe sedeče Richelieujeve goste strogo pregledala, sem opazila spet vse mogoče značilne okoliščine. To so bile samo majhne, čeprav nenavadne podrobnosti, a zadostovale so, da sem celo vrsto ljudi videla v dvomljivi luči.

»Saj vendar ne moremo biti vsi morilci,« sem razdražena preudarjala in vendar sem morala ugotoviti, da bi prav za prav imela vzrok, skoraj vse bolj ali manj sumiti.

Polly Lawsonova in njena teta sta se očitno zelo živahno razgovarjali, a prepričana sem bila, da sta v mislih čisto drugje. Zakaj je Polly poskušala zbežati s krvavim nožem? Zakaj je bil ravno ta nož morilno orodje? Ali so nož res tisto popoldne pred umorom ukradli z Maryne toaletne mizice? In če, zakaj ni pri prvem zaslišanju takoj opozorila na to, čeprav se je njena nečakinja obupno trudila, da bi ji takšne besede položila na jezik?

Čudno, čudno, sem si mislila.

Tam pri sosednji mizi je Howard Warren čemerno gledal predse in živčno prižigal cigareto za cigareto, čisto proti svoji navadi. Howard je bil doslej mlad mož, ki se v nobenem primeru ni nagibal k skrajnostim, mož, ki bi mu skoraj lahko očitali, da nima napak. To se je pa v zadnjih dneh korenito izpremenilo. Slučajno sem celo slišala, kako je nekega slugo poslal z naročilom v urad za stavo na dirke, kar mu ni bilo prav nič podobno.

Vzdihnila sem.

Zakaj me je Howard čisto proti svoji navadi snoči povabil v kino? Zakaj me je hotel po vsaki ceni prepričati, da ne potrebujem plašča? Kakšen vzrok je utegnil imeti, da me je hotel spraviti iz hotela? Ali me je hotel odvrniti od tega, da bi šla v svojo sobo? In kaj je Howard počel tiste pol ure, ko se je zgodil umor, v četrtem nadstropju?

»Le tako naprej, Adelaida,« sem si rekla, »potlej boš kmalu z drugimi tukajšnjimi norci vred romala v norišnico.«

Ko je Stephen Lansing hotel oditi iz jedilnice, ga je Hilda Anthonyjeva zadržala pri svoji mizi. Zapeljivo se mu je nasmehnila pod prilepljenimi trepalnicami kakor odaliska — kajpak če drži moja domneva, da so odaliske orientalske ženščine skrajno dvomljivega slovesa. Njen glas se je razlegel po vsej sobani, ko je vprašala:

»Ali je res, Mr. Lansing, da policija nikakor ne more ugotoviti, kam je šla Mrs. Mosbyjeva, ko je zdirjala iz salona?«

Stephen je skomignil z rameni:

»Ne vem, zakaj je tako razširjeno mnenje, da se me policija poslužuje kot svojega izpovednika.«

Anthonyjeva se je zasmejala.

»Ali res ni prav nobene hvaležnosti več na svetu? Saj ste na koncu koncev prihranili nadzorniku blamažo. To vam vendar priznа, mar ne?«

»Narobe,« je rekel Stephen. »Nadzornik tega nikakor ne prizna. Nekaj minut pozneje, je rekel, bi policija tudi brez mene izprevidela, da uboga Mrs. Mosbyjeva ni storila samomora. Mislim celo, da sem v seznamu osumljencev še zmerom na prvem mestu.«

Zdelo se je, da je osupnila.

»Morilec prav gotovo ne bi bil imel vzroka, da bi obrnil pozornost policije na svoj umor. Ravno njemu bi bilo gotovo v korist, zadevo prikazati kot samomor.«

Stephen se je nasmehnil.

»Nadzornik je bil tako ljubezniv, da mi je pojasnil, da je morilec naredil zelo spretno šahovsko potezo, ko je ravno s tem namigom hotel odvrniti sum od sebe.«

Med takšnimi poučnimi razgovori sta šla skupaj ven v vežo. Priznati moram, da se mi je zdel sum nadzornika Bunyana proti Stephenu Lansingu do neke mere razumljiv, čeprav moram pripomniti, da mi je bil mladi mož kljub svoji neverjetni predrznosti postal nekako simpatičen.

Zakaj, mi je šinilo v glavo, zakaj se je Stephen na večer umora tako hitro vrnil s svojega avtomobilskega izleta in kaj je bil pozabil? Stephenova soba je ležala eno nadstropje niže od moje in vendar je bil dosti prej kakor kdor koli drug na mestu, ko sem bila kriče planila na hodnik. Kdo je, če ne on, tisto popoldne klical po telefonu iz lepotnega salona Sally Ray moža, ki je bil nekaj ur pozneje umorjen?

Kako se je zgodilo, da je bil Stephen ob dveh ponoči oblečen, tisto noč, ko sta imeli dve različni sobi v hotelu tako skrivnosten obisk? In zakaj se je tako vneto trudil izbrisati morebitne sledove, ki jih je vlomilec utegnil pustiti za seboj?

Zdrznila sem se. Misel na požarne stopnice me je privedla do vprašanja, ki je mene bolj zadevalo kakor vse druge. Kaj je Kathleen Adairova počela na požarni stopnici pred sobo, v kateri je prej stanoval James Reid? Kathleen je gotovo lagala, ko je rekla, da ji je zlata zaponka padla dol, ko se je naslonila na okno v četrtem nadstropju, da bi opazovala sončni zahod. Nisem mogla ne hotela verjeti, da je bila Laurijeva hči tista strahotna postava, ki je preteklo noč z morilskimi nameni stala ob moji postelji. In vendar je bila zaponka zame neizpodbiten dokaz za to, da je Kathleen le bila v nekem času na usodni stopnici, in sicer v petem nadstropju. Prav tako mi je dalo misliti, zakaj je dekle v obupni tesnobi steklo od mene, ko sem ji tako ljubeznivo prigovarjala. Bržčas so jo mučile hude skrbi...

Ko sem hotela zapustiti jedilnico, mi je ravno Zofija prekrižala pot.

»Prav nič ni potrebno, Adelaida,« je rekla očitajoče, »da mojemu ubogemu Cirilu življenje s svojimi neprimernimi pripombami še bolj greniš.«

»Tvoj ubogi Ciril je očitno nekoliko pretirano občutljiv,« sem ne ravno prijazno odgovorila. Ko sem pa opazila, da ima solze v očeh, sem se omehčala.

»Saj vem, da imaš nekaj proti Cirilu, Adelaida,« je rekla ihte, »a to je samo zato, ker ga ne razumeš. Siromaku se je zmerom v življenju tako slabo godilo. Preden se je z menoj poročil, ni vedel, kaj pomenita mir in varnost.«

»Že mogoče,« sem zamrmrala. »Sicer pa, ko sva že pri tem, Zofija, kaj prav za prav veš o Cirilovi preteklosti?«

»Kaj hočeš s tem reči,« je ogorčeno vzkliknila. »Vse vem... popolnoma vse! Ciril mi ni nikoli poskušal česa zatajiti.«

»Res ne?« Še nikoli namreč nisem poznala človeka, ki bi tako hitro in toliko govoril in pri tem tako malo povedal kakor Zofijin »ubogi Ciril«.

Ne da bi mi še kakšno besedo privoščila, je Zofija odšla mimo mene. Majaje z glavo sem gledala za njo. Bilo je marsikaj, kar mi je v zvezi z Zofijo in Cirilom dalo misliti. Kaj je Ciril počel v četrtem nadstropju, tik preden so odkrili truplo Jamesa Reida? Ali je morda celo Zofija naročila zasebnemu detektivu, naj nekoga nadzoruje?

Zofija je rekla, da Ciril do svoje poroke z njo ni poznal miru in varnosti. Koliko sta mu bila vredna ta mir in varnost? Ali je na koncu koncev skrivnost Cirila Fancherja stala Jamesa Reida in Lottie Mosbyjevo življenje?...

Očitno se Mr. Stephen Lansing ni dolgo zadržal v družbi Hilde Anthonyjeve, te nesramne zapeljivke, zakaj ko sem zdaj stopila v vežo, je ravno prihajal iz dvigala, držeč v roki dolgopecljato cvetlico.

»Kako očarljivo!« je vzkliknila Mrs. Adairova z leskečočimi se očmi. »Kako čudovita cvetlica!«

Stephen je obstal poleg zofe, na kateri je sedela, in ji ponudil cvetlico:

»Ali jo hočete, Mrs. Adairova?« jo je vprašal skoraj boječe.

»Oh, prav lepa hvala,« je rekla s sijočim smehljajem.

Kathleen jo je trdo prijela za roko.

»Nikar je ne jemlji, mama!« je divje kriknila.

Stephen jo je pogledal nenavadno predirljivo.

»Zakaj ne?« je tiho vprašal. »Vaša mati ljubi lepe stvari.«

Kathleen se je opotekla; z obema rokama se je oklenila naslonjala bližnjega stola, da ne bi padla. Opazila sem, da je skušala nekaj reči, toda iz njenih ust ni bilo glasu.

»Da,« je prikimala Mrs. Adairova, »ljubim lepe stvari.« Hitro je vtaknila cvetlico v Kathleenine lepe kostanjeve lase.

Kakšno sekundo sem mislila, da si bo dekle potegnila cvetlico iz las in jo zalučala Stephenu v obraz. A Mrs. Adairova je bila ob pogledu nanjo vesela kakor otrok in Kathleen se je z obupnim naporom obvladala.

»Ali ni cvetlica v Kathleeninih laseh očarljiva, Mr. Lansing?« je nedolžno vprašala.

»Da,« je odvrnil Stephen po kratkem molku, »očarljiva je.«

A še zmerom ni izginil tisti divji, sovražni izraz iz Kathleeninih oči. Nehote sem morala misliti na pogled, s katerim je bila takrat v dvigalu ošinila Jamesa Reida, kakor da bi ga hotela ubiti.

Grozeče in s hripavim glasom je bevsnila na Stephena Lansinga:

»Če naju izdaste, se boste za to še pokorili, to vam prisežem!«

11. poglavje

Howard nam je nekaj minut pozneje prinesel sporočilo, da nas nadzornik ob poli devetih zvečer spet vse pričakuje v salonu.

»Kaj neki že spet hoče?« sem zastokala.

Za menoj je zamrmrala Mrs. Adairova: »O, kako strašno!« Polly je pa prebledela ko zid. Anthonyjeva se je zasmejala na svoj neprijeten način.

»Jaz se, hvala Bogu, nimam ničesar bati,« je rekla in nas porogljivo pogledala.

»Kolikor vem, vas nadzornik še ni izbrisal s seznama osumljenih,« sem odvrnila.

Dalje prihodnjič

Poučni in zabavni pomenki

Sončna toplota — vir vse energije

Z neznatnim drobcem toplote, ki jo sonce izžareva na Saharo, bi lahko krili potrebe vsega sveta

Gorivo, ki si ga pri črpalki kupimo za svoj avto ali motorno kolo, obstaja iz ogljika in kisika. Naš motor pa ni nič drugega kakor peč, v kateri ti dve sestavini bencina zgorevata v ogljikovo kislino in vodo. Toplota, ki pri tem nastaja, žene naš motor in s tem vozilo. Seveda je važno vedeti, koliko dejanskega goriva dobite za svoj denar. Tudi to važno vprašanje so že davno pojasnili. Kila bencina, ali bolje njegovo zgorevanje, nam da približno 10 do 11 tisoč kalorij toplote; s to množino toplote bi segreli 10 do 11 tisoč kil vode za eno stopinjo Celzija.

Idealno gorivo

Nastane vprašanje, ali niso na svetu še druga goriva, ki bi pri zgorevanju izžarevala še več toplote in od katerih bi imeli torej še več koristi.

Vprašanje nikakor ni tako nespametno, kakor se utegne zdeti na prvi pogled. Tako bi na primer že bolje vozili, če bi si ustvarjali energijo s svetilnim plinom. Zakaj 1 kg svetilnega plina dá povprečno 13.500 kalorij, razen tega bi odpadle vse neprijetnosti z uplinjačem. In res: v mnogih velemestih so že v veliki meri napolnili s svetilnim plinom steklenice in jih uporabili za pogon motorjev.

Vsa znana goriva pa daleč prekašajo gorilno vrednost najpreprostejšega goriva, ki ga poznamo, namreč pokalnega plina, mešanice vodika in kisika. Če ta plin zažgemo, nastane neznanska eksplozija, pri kateri se razvije velikanska temperatura, zakaj oba vroča tovariša se vneto združita in zgorita v — vodo. To zgorevanje razvije velikansko toploto. Če kilogram vodika zgori v pokalnem plinu v vodo s 100 stopinjami Celzija, razvije namreč nič manj ko 34.462 kalorij toplote! In tako ni čudno, da je ta neznanska energija pokalnega plina izumitelje zmerom znova navajala k temu, da so gradili motorje na plinski pogon, ki bi z najboljšim pogonskim gorivom na svetu v resnici morali biti idealni stroji.

Kapljajoči motor

Pri sedanjem tehničnem stanju se ni zdelo nič lažjega kakor to uresničiti. Predstavljajte si samo običajni avtomobil ali motorno kolo! Uplinjač bi kratko in malo odstranili, saj tega pogosto tako občutljivega pomočnika ne potrebujemo. Sesalcu kratko in malo damo vsesati mešanico kisika in vodika, ali pa — kar je še preprostejše — navadnega zraka in vodika. Da, celo vso zapleteno gorilno napravo bi lahko odstranili. Zakaj kisik ima to dragoceno lastnost, da se na dobro porazdeljeni platini sam od sebe vname, kar dokazujejo stari Döbereinerjevi vžigalniki in novejši »plinski vžigalniki«.

In tako bi se iznebili tudi nevšečnih izpuhov z neznanskim hrupom, zakajenih izpušnih cevi itd. Zakaj naš pokalni plin izgori v vodo in iz izpuha bi kapljala popolnoma čista para; če bi se potrudili to paro ohladiti, bi dobili popolnoma čisto vodo v tako majhnih količinah, da bi jo lahko mirne vesti pustili kapljati na cesto. Na vsakih dvajset ali trideset metrov bi dobili eno kapljo vode — koga bi to motilo?

Skratka: čisto idealni motor bi bil tisti, ki bi bil tudi termično odlično zgrajen, to se pravi, ki bi za porabljeno gorivo dal mnogo energije in malo odvišne toplote.

Prevroče, da bi se moglo uresničiti

Žal so pa praktične težkoče pri izvedbi takšnega motorja tolikšne, da so motorje na pogon s pokalnim plinom doslej komaj v laboratorijih spravili v pogon. Strokovnjaki delajo že skoraj pol stoletja takšne poskuse, a uspeha še do danes niso dosegli. Zakaj ne?

Poženimo torej motor, ki smo si ga v mislih tako izdelali. Naj vlada torej tropska vročina ali pa sibirski mraz — v trenutku se motor vžge! A v pokalnem plinu tiči nekakšen vrag, ki je bolj razstrelivo kakor pa gonilo. Z neznanskim pokom nastane eksplozija in sto proti eni lahko stavite, da se bo že po drugem ali tretjem obratu naš motor kakor granata raztreščil. A tudi če se to ne bi zgodilo: po nekaj nadaljnjih obratih bi bat odžgalo — nobeno mazilo ne bi moglo biti kos neznanski vročini, ki vlada v notranjščini hladilnika. Še več: če poskusa takoj ne prekinemo, se začne motor taliti, kadeča se železna para bi pa udarila skozi izpuh. Zakaj plamen pokalnega plina ustvarja temperaturo, ki ni nič manjša kakor okrog 2850 stopinj! Tališče jekla je pa že pri 2000 stopinjah!

In s tem je prav za prav vse končano. Napeli smo že vse sile, da bi te težkoče odstranili. Doslej zaman! Noben še tako pametno zgrajen motor ne bi mogel trajno kljubovati takšni vročini v njegovi notranjščini, ki celó platino tali!

Ali naj zato vržemo puško v koruzo, češ da je motor na pogon s pokalnim plinom za vse čase nemogoč in utopističen? Nikakor ne; tehniki ne poznajo besede »nemogoče«. Saj je trajalo skoraj šest desetletij, preden je iz prve Dieslove zamisli nastal Dieslov motor, ki je šele danes prav za prav nastopil svojo zmagoslavno pot! Torej morda se še rodi kakšen nov James Watt, nov Stephenson ali Edison, ki bo razpletel problem.

Ukročeni sončni žarki

V tehniki je prastara misel, da je nesmiselno, tudi samo nekaj beličev izdati za pogonsko energijo. Če natanko premislimo, je namreč vsa energija, ki žene naše avtomobile, lokomotive, letala in parnike, sončna energija, ki še danes — prav tako kakor v času premogovih gozdov in milijard oceanskih rib (katerih ostanki tvorijo nafto) — izžareva na našo zemljo. Čemu torej vsi zapleteni in dragi ovinki? Najkrajša pot je zmerom najboljša; in v tem primeru velja pravilo: direktno pridobivanje energije iz sončnih žarkov.

Čeprav se sprva ta misel zdi še tako nesmiselna in predrzna, jo je laže uresničiti kakor pa poprej omenjeni motor na pogon s pokalnim plinom. Že stari Grki so koketirali s to mislijo. Salomon de Caus je v 17. stoletju zgradil dva stroja na pogon s sončno energijo, ki sta gnala majhen vodomet in neko glasbilo. Veliki švedski inženir Ericson (1803—1889) se je celih deset let trudil, da bi zgradil stroj na pogon s sončno energijo. Prvi takšen stroj so leta 1902. pognali na neki nojevski farmi v Kaliforniji. Ta stroj je deloval več desetletij in nekateri trdijo, da še danes teče.

Načelo je preprosto: sredi velikanskega, deset metrov širokega konkavnega zrcala leži tenak parni kotel v obliki cevi, ki drži 600 litrov. Sončne žarke, ki padajo na konkavno zrcalo, usmerijo na kotel, ki ga tako segrejejo, da lahko z vodo, izpreminjajočo se v paro, ženejo parni stroj s 15 konjskimi silami. Majhen pomožni stroj obrača zrcalo zmerom proti soncu.

Po istem načelu le po večini s cenejšimi, iz posameznih kosov sestavljenimi zrcali deluje mnogo drugih podobnih naprav na sončni pogon, od katerih je doslej največja naprava, ki so jo leta 1913. zgradili v Egiptu.

Sahara bo gnala stroje vsega sveta

Bralcu se vse to utegne zdeti pretirano. A v splošnem neznansko podcenjujemo velikansko energijo sončnih žarkov. Celo sredi zime, torej takrat, ko je sonce najbolj oddaljeno od nas in ko so sončni žarki zaradi dolge poti skozi zrak oslabljeni, že z malo boljšim zrcalom, kakršno potrebujemo pri britju, pri jasnem vremenu takoj zanetimo smotko ali cigareto. Junija pa brez težave lahko z brivskim zrcalom užgete les in celo premog. Kdor bi si pa lahko priskrbel žarometno zrcalo, s premerom kakšnega pol metra, bi lahko z njim izvedel prav lepe poskuse, ki zahtevajo velikansko vročino: v trenutku bi lahko na primer zanetil les, železo tako segrel, da bi se začelo ne samo taliti, temveč tudi izparevati, itd. In pri tem so sončni žarki pri nas še sorazmerno redki in šibki.

Velikanske površine naše zemlje pa sonce dan za dnem naravnost neusmiljeno pari. To so vsa Sahara, veliki deli Arabije, Srednje Azije in Severne Amerike. Tako izžareva sonce na šest milijonov kvadratnih kilometrov razsežno Saharo vsak dan toliko sončne energije, kolikor je vredno 6 milijard ton premoga. Ker pa danes človeštvo porabi vsega skupaj samo poldrugo milijardo ton premoga na leto, bi zadostovalo, če bi v Sahari pokrili sorazmerno majhno ploskev, okrog 20.000 kvadratnih kilometrov površine, z zbiralci žarkovja in primernimi napravami za zbiranje energije in bi tako krili celotno porabo energije vsega človeštva »gratis in franko« z neba.

To je zapeljiva misel, ki bi jo bilo težko uresničiti samo glede na problem, kako dobljeno energijo speljati tisoče kilometrov doleč v deželo, kjer jo potrebujejo. A tudi ta problem je v dobršni meri že rešen, spričo naglega razvoja tehnike električnih daljnovodov. Morda ga bomo že čez deset let popolnoma premagali. S tem bi bil rešen eden najveličastnejših tehničnih problemov: dobivali bi energijo neposredno od sonca in jo uporabili v svojih delavnicah, vlakih in stanovanjih!

ŠAH

Urejuje A. Premfalk

† *J. R. Capablanca*

1888—1942

Te dni nas je presenetila vest, da je v neki newyorški bolnici nepričakovano umrl bivši svetovni šahovski prvak José Raoul Capablanca y Grauperas. Komaj dobro leto za starim filozofom dr. Laskerjem je v istem velemestu neizprosna smrt zdaj matirala še njegovega dvajset let mlajšega zmagovalca. Dialektično verigo svetovnih prvakov Anderssen — Morphy — Steinitz — Lasker — Capablanca vzdržuje edini živi člen Aljehin.

Iz šahovske arene se je s tem umaknila elegantna, svetovnjaška osebnost, pač ne eden izmed najglobljih, gotovo pa najdograjenejših in najuspešnejših svetovnih mojstrov. Z mirno, lahkotno, ko stroj točno, racionalno igro, s samozavestnim in gentlemenskim nastopom — dokler ni bila občutljivost le preveč prizadeta — je tvoril po modernih športnih pojmih ideal pravega tekmeca.

In res je bila njegova igra preračunana samo na uspeh, na smotrnost, na tehniko igre, ne pa toliko na bogastvo in globino idej. Novih pogledov na šah ni odkril in za kakšen poseben filozofski ali strateški nazor, kakor na primer Steinitz, Lasker, Rubinstein, Nimcović, Reti, — koliko naših vzorov je že mrtvih! — ni v samoti pretrpel težkih ur v iskanju resnice ali vihtel kopja in peresa, da bi razodel in branil svoja dognanja.

Z zdravo intuicijo in gibčno prilagodljivostjo pa si je vendar zgradil enoten sistem, ki je združeval vse pozitivne strateške ugotovitve klasične in moderne šole o poziciji. Šlo mu je za čim popolnejše avtomatično orožje, s katerim bo zmagoval ter postal in ostal svetovni prvak.

Ker je pričel šahirati že kot čudežno dete, si je izostril neverjeten čut za položaj v partiji, za vse njegove močne in šibke točke in za delovanje figur na njih. Njegovo načelo je bilo s kakršno koli otvoritvijo doseči in vzdrževati ravnovesje pozicije in jo neprestano utrjevati in boljšati. Zato je načelno odklanjal vsako nasilnost in dvoreznost v igri. Njegovo izredno hitro in točno mišljenje mu je omogočilo, da je bil zapletom na daleč kos in da se je že vnaprej ognil onim, ki bi pripeljali do ohlapnih ali preutesnjenih ali sploh nejasnih pozicij.

Če je zaslutil, da se mu nudi kakšna majhna prednost — nabiranje najmanjših prednosti je prevažno strateško vodilo klasične šole — se ni ustrašil niti najobširnejših izmenjav, da jo je obdržal in povečal. Gorje nasprotniku, ki se je kje le malo razgalil! Še ko se ni niti dobro zavedel, mu je «Capa» že odštel minute življenja. Naravnost smešno pa je bilo naskakovati njegove oklepne divizije z brezobzirnim napadom: prav hitro si skesano kapituliral s klavrno raztepeno vojsko.

To vse daje njegovim igram pečat enostavne enotnosti, notranje jasnosti, neupogljive doslednosti, dognane dovršenosti in pristnega, kovinskega bleska. Označili bi ga lahko za artista, virtuoza, da, prijel se ga je vzdevek avtomata. Kakor Steinitza nazivajo Michelangela, tako moremo Capablanco imenovati Paganinija šahovske igre.

Ker pa mu je bilo strateško izkustvo dogma, ki ga je zavajala, da je v sličnih pozicijah slično odgovarjal in jih preveč poenostavljal in ker mu je bila tehnika igranja — torej, da neko tako ugotovitev kar najsmotrneje realizira — glavna naloga v šahu, ne izdaja njegova igra samo velike metodičnosti, ampak tudi mnogo šablonskega, često preveč mrtvega, statičnega in zato pasivnega, miroljubnega. Odtod vzdevek avtomata.

Kakor ni na svoji mojstrski poti niti desetino resnih partij (kvečjemu 30) izgubil, tako je število njegovih remijev sorazmerno znatno. Odtod njegov pesimistični nazor o šahu, da je obsojen na bližnjo smrt za remijevskim bacilom in nestrpna zahteva po preosnovi, to je po razširitvi šahovske igre. Izražalo se je pa iz tega nekoliko tudi užaljeno samoljubje, ker je izgubil svetovno prvenstvo.

Če je namreč Capablanca z objektivizacijo šaha, neglede na ostale okoliščine, premagal l. 1921. psihologa in taktika Laskerja, mu je nato Aljehin odvzel dragoceni naslov leta 1927. predvsem z večjo dinamičnostjo. Na račun stvarnosti sta trpeli duhovnost in originalnost. Capablancova igra je zgodaj dozorela in dosegla višek, potem se pa ni skoraj nič več razvijala. Dvajsetletnik je šahiral ravno tako močno kakor 30, 40 ali 50 letnik.

Rodil se je 19. novembra 1888. v Havani na Kubi. Vsiljuje se presenetljivo vprašanje, kako se je mogel pod tropskim soncem v romanskem potomcu razviti tako suhoparen in trezen slog. Ko se pri nas otroci učijo pisati in računati, je bil mali José že šahovski mojster. L. 1909. je raztrgal v dvoboju Marshalla in se l. 1911. kot ameriški šampion pripeljal v San Sebastian in premagal vse mlajše vodilne mojstre. Da je že nevaren tekmec za svetovno prvenstvo, je še močneje dokazal l. 1914. v Petrogradu, kjer ga je dr. Lasker komaj še prehitel v zadnjem kolu.

Potem ko je še v Ameriki dvakrat suvereno zmagal, je prišlo l. 1921. v nekoliko čudnih okoliščinah do znamenitega dvoboja z Laskerjem. Kot svetovni prvak je l. 1922. zmagal v Londonu pred Aljehinom, Vidmarjem in Rubinsteinom in diktiral trde pogoje za bodoče dvoboje za svetovno prvenstvo, kar je po porazu z dr. Aljehinom l. 1927. še bridko obžaloval. L. 1924. se mu je Lasker maščeval na velikem turnirju v New Yorku in ga potisnil na drugo mesto, za njim pa se je ustavil spet Aljehin. V Moskvi l. 1925. je presenetil Bogoljubov, sledil ga je Lasker in šele tretjo nagrado je pospravil Capablanca.

Veliki turnir šesterih velemojstrov v New Yorku l. 1927. je spet prepričal svet, da je Kubanec nepremagljiv. Še istega leta pa je Aljehin to mnenje dokončno ovrgel. L. 1929. je spet prispel v Evropo, zmagal v Ramsgateu in Berlinu, a l. 1930. v Budimpešti, Barceloni in Hastingsu. V istem letu pa ga je v velikem turnirju v Karlovih varih prehitel Nimcović in dohitel Spielmann. Za novo leto je bil v Hastingsu spet drugi do tretji. Šele čez štiri leta se je spet pojavil v Starem svetu in se močneje spoprijel z novim rodom. L. 1935. mu je odnesel v Margateu zmago Reshewsky, a v Moskvi so ga prekosili Botvinik in Flohr ter spet stari Lasker, ki ga je tudi premagal v partiji.

Naslednje leto je bil v Margateu za Flohrom drugi, delil v Nottinghamu prvo nagrado z Botvinikom in v Moskvi zadnjikrat zmagal na velikem turnirju. Leto kasneje je kazal že nekoliko raztrgano igro in zaostal na 3.—4. mestu za Keresom in Fineom. V majhnem pariškem turnirju l. 1938. je zadnjič tekmoval in tudi zmagal. Potem so pa tako vse muze vse bolj in bolj utihnile...

Na šahovskem nebu je utrnila nenadoma svetla zvezda, ki je videla zatoniti mnogo drugih velikih in majhnih zvezd in ki je kazala jasno pot novemu rodu. Ta rod bi ne dozorel in se dovršil tako hitro, če se ne bi mogel zgledovati v tako kristalno čisti in dognani strategiji in tehniki kakor jo je razvil veliki Capablanca.

Rešitev problema št. 164.

1. Dc3!

Rešitev problema št. 165.

1. Se3! K×d6. 2. Sc4 1... S— 2. Dd5+.
1... Lf6. 2. Te6+ 1... g2. 2. Df8.
1... Lg7. 2. D×g7+
1... Kf4. 2. Dg4+

Izpolnjevanka

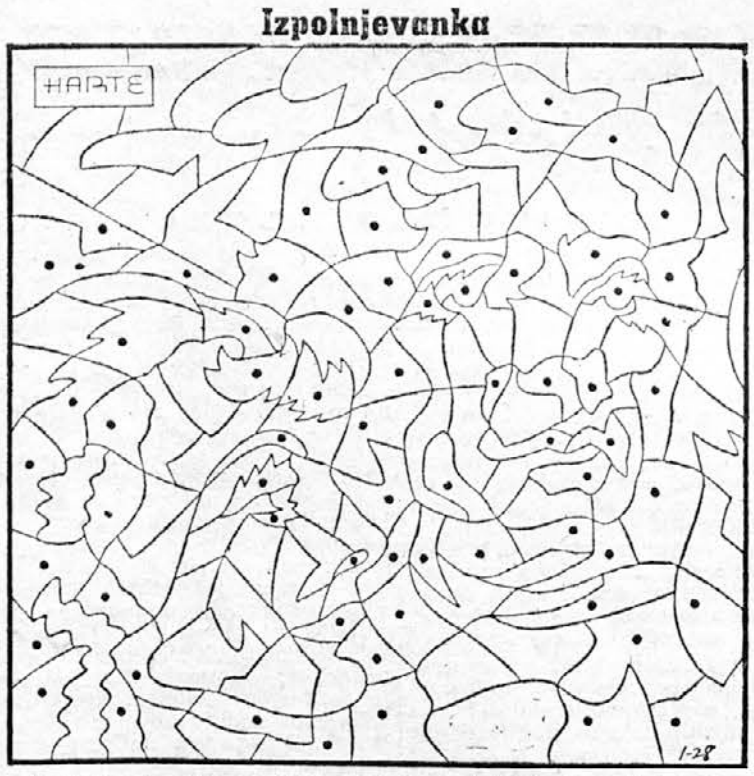

Počrnite vsa s piko označena polja in zagledali boste zanimivo sliko

Ljubosumnost

HUMORESKA

Eva je huda, zelo huda. Peter je bil spet neznosen pri telefonu. Zdaj ima ves dan pokvarjen. Zato se odloči, da bo šla ven, da si prežene slabo voljo.

Zvečer stopi Eva ljubka, negovana in dobre volje pred Petra. Kajpak bi Peter rad, da bi mu oprostila, kajpak se niti spomniti noče, da je bil muhast, nevljuden in neprijeten. Eva pa vsega tega ni pozabila.

»Kako si se imela danes?« jo vpraša.

»Čudovito,« se nasmehne Eva, »tako lepo, da sem čisto pozabila nate in na tvoje muhe. Vendar vedi: neki moški me je objel.«

»Eva, blede se ti!«

»Kaj še! Bila sem zelo huda nate, zato sem šla k njemu. Tako pomirjevalno učinkuje name. Že dolgo ga poznam. Vsaj tri leta. Temne, kodraste lase ima in je zelo, zelo negovan. Posebno rada imam njegove roke. Mehke, dišeče roke. Kadar me prime za glavo in mi poboža lase...«

»Zdaj pa nehaj!« vzklikne Peter besno.

»Zelo rada sem pri njem. Sladak, uspavajoč duh se širi okrog njega. Širok, globok naslanjač ima pripravljen zame, tako da se kar zleknem vanj. Vse ozračje me sili k sanjarjenju in pozabljenju. Tako lepo je tam! Povsod so visoka, svetla zrcala, v katerih se lahko ogledujem od nog do glave. On pa govori tiho in mi pripoveduje najnovejše čenče. Zelo rada ga poslušam, čudovito zna pripovedovati...«

»Nehaj že vendar,« se razsrdi Peter, »takoj hočem vedeti, kdo je ta človek! Praviš, da ga poznaš že več let, jaz pa nič ne vem o tem. In celo k njemu hodiš...«

»Da.«

»In šepeta ti, njegove roke pa...«

»Lepe, negovane roke ima, ki božajo moje lase.«

»Lažeš, Eva!«

»Ne, resnico govorim.«

»Kako moreš tako ravnati?» vpraša trpko Peter. Zdaj je že čisto krotak. »Praviš, da ima zate pripravljen globok, mehak naslanjač?«

»Seveda... vsi prvovrstni frizerji imajo takšne naslanjače,« se nasmehlja Eva.

»Ah, tvoj frizer torej!« vzklikne Peter naspol jezno, naspol pomirjeno.

»Saj se nisem zlagala. Res ga poznam že tri leta. Kodraste lase ima in lepe, spretne roke. V njegovem salonu so široki, udobni naslanjači; medtem, ko mi umiva glavo ali navija kodre, lahko nemoteno sanjarim. V lice mi pihlja topel zrak iz sušilnega aparata, pomešan z vonjem po kolonjski vodi in pomadah. In koliko zrcal je tam! Kajpak vé frizer vsakokrat novo, pikantno zgodbico o lepoticah, ki zahajajo v njegov salon. Pripoveduje mi jo potiho, da je ne sliši dama v sosednji kabini. Tamkaj sanjarim in skušam pozabiti, kako si nevljuden, slabo vzgojen in ljubosumen. Potem si pa mislim: ljubosumen je samo tisti, ki ljubi. Poveš, ali ni tako?«

»Samo tisti, ki zelo ljubi,« je nežno popravil.

Stavimo, da ne znate odgovoriti!

1. Kdo je vzkliknil: a) »Kraljestvo za konja!« b) »V mojem kraljestvo sonce nikoli ne zaide.« c) »Denar je živec vojne.«?

2. Kateri prekop je daljši, Sueški ali Panamski?

3. V kateri starosti dobiš v Švici pravico do glasovanja? In na Francoskem?

4. Katero je bilo pravo ime ljudi, ki so živeli pod psevdonimi: a) El Greco; b) Badinguet; c) Samotna cesarica?

5. Tri reke v treh evropskih deželah imajo isto ime. Katero ime je to?

6. Kdo je izumil gramofon?

7. V katerih operah katerih skladateljev srečamo tele arije: »Oh, izgubil sem jo...; »Prišel bo dan, ko bomo videli...«; »Vi, ki poznate nagibe srca...«; »Ljubav doma je pri ciganih...«?

8. Katera je najdaljša reka v Evropi?

9. Od kdaj uporabljamo pisemske znamke?

10. Kako se imenuje reka, ob kateri leži mesto Krakov?

Odgovori

1. a) Richard III. Angleški; b) Filip II. Španski; c) Demosten.
2. Sueški: 168 km; Panamski meri 81 km.
3. Z 20 leti; z 21 leti.
4. Domenico Theotocopoli; Napoleon II.; Elizabeta Avstrijska, žena Franca Jožefa I.
5. Aa v Švici, na Francoskem in na Letonskem.
6. Francoz Charles Cros.
7. V Glückovem »Orfeju«; v Pucciniju »Madame Butterfly«; v Mozartovi »Figarovi svatbi«; v Bizetovi »Carmen«.
8. Volga, 3.400 km.
9. Leta 1840. Jo je izumel Anglež Rowland Hill.
10. Visla.

MAČJI GRAD

Izvirna istrska pravljica

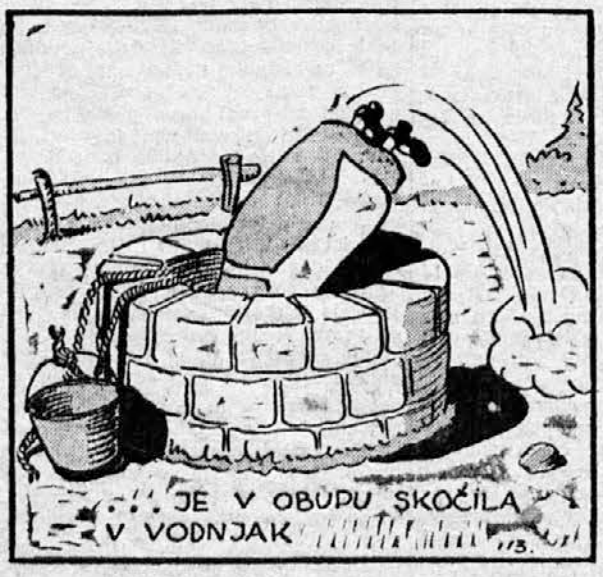

(Konec prihodnjič.)

UGANKE

Križanka

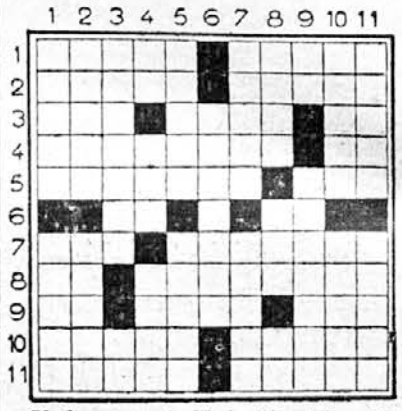

Vodoravno: 1. Največji otok v Malih Sundskih otokih; francoski skladatelj oper (1782.—1871.). 2. Chateaubriandov roman o ameriški divjini; postajati rdeč. 3. Mesec; francoska trdnjava v Alžiru ali italijansko: dobra; moški glas (brez samoglasnika). 4. Skozi: veliko pristanišče v Sredozemskem morju (tuj pravopis). 5. Enakosti, enakopravnosti (2. sklon); trije enaki soglasniki. 6. Pivo, ki so ga že stari Slovani pili; predlog s 6. sklonom; kazalni zaimek. 7. Pritok Donave; privezati. 8. Besedica, ki izdaja Primorca; zdravnik, ranorezec. 9. Arabski konj; Vida ima v našem pesništvu ta prilastek; tisto žensko ime, ki se tudi v križankah največkrat ponavlja (v množini). 10. Kopitar in debelokožec iz vlažnih krajev Azije in Amerike; zdravniški izraz za omrtvičeni krč. 11. žensko ime; grški polotok.

Navpično: 1. Živinska staja; posestnika sta nečesa. 2. Stari latinski prevod Sv. pisma; prerok iz Stare zaveze. 3. Zlasti obari ga dodajajo gospodinje; grška črka, ki ima v geometriji neko stalno vrednost. 4. Pijača iz 6. vodor.; umetni kamen za tla (do kraja). 5. Trgovski popust; glasbeno delo. 6. Angleško ime za nek hiter ²/₄ družabni ples. 7. Nemški pesnik Osvobodilne vojne (1769.—1860.); Poldrugi Martin jih je nosil, da bi ga tuja ne bila po petah. 8. Učinek velike sile; tuje žensko ime krajše oblike; in (latinsko). 9. Nota; glagol, ki pové, da je nekaj začelo obstajati. 10. Moško ime (god 19. X.); nasprotje od debel. 11. Oblika glagola risati; žensko ime (grško: Miroslava).

*

ČAROBEN LIK

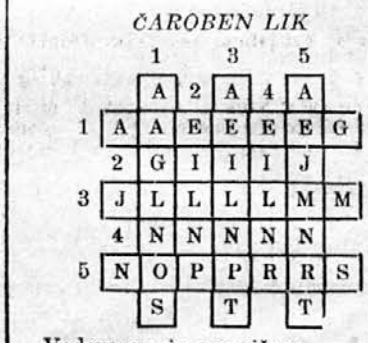

Vodoravno in navpično:
1. Afriški veletok,
2. pravnik,
3. domača ptica,
4. kemična prvina,
5. moško ime.

*

SPREVODNIKOVA SLUŽBA

Sprevodnik nekega avtobusa je naštel na eni vožnji 93 potnikov. Od tega jih je imelo 26 prestopni listek in zato seveda od njih ni prejel voznine. Sprevodnik je začel vožnjo z 20 lirami in je ob zaključku imel 35 lir 30 centezimov.

Kolikim potnikom je izdal karto, če so bile navadne po 15 c. in prestopne po 30 centezimov?

Rešitev ugank iz prejšnje številke

Križanka: Vodoravno po vrsti: 1. Singapore. 2. Lonja, Leeds. 3. el, osle, nit. 4. nujnost, kr. 5. imetek, rete. 6. n, če, a, ml, š. 7. Gral, Rjazan. 8. Ra, Erna, ali. 9. akt, doga, I. C. 10. dekle, ljuba. 11. Kerč, kodri.

Stopnice: a, ar, ras, rasa, pasar, sprava, splavar, proslava.

FR. P. ZAJEC
IZPRAŠAN OPTIK IN URAR
LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6
pri frančiškanskem mostu
Vsakovrstna očala, daljnogledi, toplomeri, barometri, vlagomeri, itd. Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine.
Samo kvalitetna optika Ceniki brezplačno

FILATELISTI POZOR! Najugodnejše kupite in vnovčite znamke vseh kontinentov do poslednjih okupacijskih znamk — v knjigarni Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva 6.

Izdaja K. Bratuša, novinar; odgovarja H. Kern, novinar; tiska tiskarna Merkur d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja O. Mihalek — vsi v Ljubljani.